

”ON KIVA LEIKKII MERIROSVOILLA, ON KIVA
LEIKKII, ON KIVA HETKI ASKARRELLA.”

Mielekkäät toiminnot
4-6-vuotiaiden lasten kokemana

Mirka Lahti
Ella Malmberg

Opinnäytetyö
Toukokuu 2013

Toimintaterapian koulutusohjelma
Sosiaali-, terveys-, ja liikunta-ala

Tekijä(t) LAHTI, Mirka MALMBERG, Ella	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 16.05.2013
	Sivumäärä 53 + 6	Julkaisun kieli suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi "ON KIVA LEIKKII MERIROSVOILLA, ON KIVA LEIKKII, ON KIVA HETKI ASKARRELLA." – Mielekkäät toiminnot 4-6-vuotiaiden lasten kokemana		
Koulutusohjelma Toimintaterapian koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) KANTANEN, Mari RÖNKÄ, Anna		
Toimeksiantaja(t) Perheet 24/7 tutkimushanke		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyö liittyy Lasten sosio-emotionaalinen hyvinvointi ja perheen arki 24/7-taloudessa – projektiin. Opinnäytetyöllä haluttiin selvittää ja tuoda ilmi nykypäivän 4-6-vuotiaiden lasten arjen toimintoja, jotka lapset kokevat mielekkäiksi. Tavoitteena opinnäytetyössä oli myös verrata eri hoitomuotojen ja vuorokauden aikojen yhteyksiä lasten toimintaan. Tarkoituksena oli lisäksi korostaa mielekkäisiin toimintoihin osallistumisen tärkeyttä lapsen kehityksen kannalta. Tutkimukseen osallistui päivähoidosta 15 lasta ja vuoropäivähoidosta 17 lasta. Opinnäytetyö pohjautui päiväkirja-aineistoon, joka oli kerätty Perheet 24/7-projektiin huhtikuu-elokuun aikana vuonna 2012.</p> <p>Aineistonkeruun menetelmänä oli käytetty uudenlaista mobiili-sovellusta, jolla tutkittavilta lapsilta kerättiin tietoa arjestaan viikon ajan kolme kertaa päivässä Illi-hahmon opastamana. Lapset vastasivat puhumalla ja nauhoittamalla vastaukset. Opinnäytetyö on kvalitatiivinen tutkimus, jonka aineisto analysoitiin sisältölähtöisellä aineiston analyysimenetelmällä. Aineiston analyysivaiheessa alkupe- räisaineisto saatettiin määrälliseen muotoon tulosten visuaalisen havainnollistamisen mahdollistamiseksi.</p> <p>Opinnäytetyön tulosten valossa tutkimukseen osallistuneiden lasten arki näyttäytyi värikkäänä ja lasten ilmaisemien toimintojen kirjo oli laajaa ja monipuolista. Kaikkien lasten vastauksissa korostuivat leikin, ulkoilun ja ulkoleikkien, kyläilemisen ja asioinnin sekä syömis- ja ruuanlaiton ja leipomisen merkityksellisyys arjessa. Eri hoitomuotojen ja eri vuorokauden aikojen välillä toiminnoissa esiin nousi kuitenkin joitakin eroavaisuuksia, joita on käsitelty tarkemmin opinnäytetyössä.</p> <p>Vuodenaika vaikutti tutkimuksen tuloksiin, jonka vuoksi olisi aihetta uusia tutkimus eri vuodenaikana. Lasten näkökulmasta toteutettua pätevää tutkimusta kaivataan edelleen lisää ja olisikin kiinnostavaa toteuttaa vastaavan tyyppinen tutkimus hieman vanhemmille lapsille, esimerkiksi kouluikäisille.</p>		
Avainsanat (asiasanat) lapsen toiminta, arki, mielekäs toiminta, merkityksellinen toiminta, osallistuminen, päiväkirjatutkimus, vuoroahoito, päivähoito		
Muut tiedot		

Author(s) LAHTI, Mirka MALMBERG, Ella	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 16.05.2013
	Pages 53 + 6	Language Finnish
		Permission for web publication (X)
Title "IT'S FUN TO PLAY WITH PIRATES, IT'S FUN TO PLAY, IT'S FUN TO MAKE HANDICRAFTS FOR A MOMENT."-Meaningful occupations from the 4-6-year-old children's point of view		
Degree Programme Degree programme in Occupational Therapy		
Tutor(s) KANTANEN, Mari RÖNKÄ, Anna		
Assigned by Families 24/7-research project		
Abstract <p>The bachelor's thesis was part of a project called 'Children's Socio-Emotional Wellbeing and Families' Everyday life in a 24/7 Economy'. The purpose of the thesis was to examine and introduce 4-6-year-old children's daily life occupations that the children found meaningful. The aim of the thesis was to compare connections of the different day care forms and times of day to children's occupations. In addition, the purpose was to highlight the significance of participation to meaningful occupations for children's development. 15 children from regular daycare and 17 children from night-and-day care participated in the study. The thesis was based on a diary material that was collected during a period extending from April to September in 2012 in the Families 24/7-research project.</p> <p>A new mobile-application was used as the data collection method with which the information was collected from the children by using the Illi-character three times a day for a week. The children responded by talking and recording the answers. The thesis was a qualitative study in which the data was analyzed by using content analysis. During the analysis phase the original material was transformed into a quantitative form so as to enable the visualization of the results.</p> <p>According to the results, the participants' daily life appeared to be colorful, and the spectrum of the children's occupations was wide and versatile. Play, outdoor activities and games, visiting and running errands, eating, cooking and baking were highlighted in every child's answers. Differences in the occupations were found when comparing different care forms and different times of day. The differences are discussed in greater detail in the thesis.</p> <p>The time of the year had an effect on the results which is why the study should be repeated at a different time of the year. More valid research conducted from the children's point of view is still needed, and it would be interesting to carry out a similar study with older children, for example those at school-age.</p>		
Keywords child's occupations, daily life, mindful occupation, meaningful occupation, participation, diary research, night-and-daycare, daycare		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

JOHDANTO	3
1 LASTEN HOITOJÄRJESTELMÄT SUOMESSA	5
1.1 Suomalainen päivähoitojärjestelmä	5
1.2 Vuorohoito Suomessa	6
2 TOIMIVA JA OSALLISTUVA LAPSI.....	7
2.1 Tutkimustuloksia lasten osallistumisesta.....	7
2.2 Lapsen näkökulman huomiointia tutkimusten valossa.....	9
2.3 Lapsen toiminta tarkasteltuna Inhimillisen toiminnan mallin kautta	10
2.4 Leikki osana lapsen arkea	14
3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE.....	17
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	19
4.1 Aineiston keruu päiväkirjamenetelmällä	19
4.2 Aineiston kuvaus	20
5 OPINNÄYTETYÖN ANALYYSI	21
5.1 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi opinnäytetyön analyysimenetelmänä.....	21
5.2 Analyysin aikana hylätyt vastaukset.....	24
5.3 Analyysin yläkategoriat	25
6 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET.....	27
6.1 Lasten positiivisina ja mielekkäinä kokemat toiminnot	27
6.2 Vertailua vuorohoito- ja päivähoitolaisten vastausten välillä.....	31
6.3 Lasten mainitsemat toiminnot eri vuorokauden aikoina.....	37
7 POHDINTA	44
7.1 Pohdintaa päätuloksista	44
7.2 Pohdintaa opinnäytetyöprosessista	48
7.3 Eettisyyden ja luotettavuuden tarkastelua	50
7.4 Jatkotutkimustarpeita.....	52
LÄHTEET.....	54
LIITTEET.....	56
Liite 1. Opinnäytetyöhön valitut hakusanat	56
Liite 2. Vuorohoitolaisten aamuvastaukset	56
Liite 3. Päivähoitolaisten aamuvastaukset.....	57
Liite 4. Vuorohoitolaisten päivävastaukset	57

Liite 5. Päivähoitolaisten päivävastaukset.....	58
Liite 6. Vuorohoitolaisten iltavastaukset.....	58
Liite 7. Päivähoitolaisten iltavastaukset	59

KUVIOT

KUVIO 1. Illi-mobiilisovellus	20
KUVIO 2. Illi-hahmo	20
KUVIO 3. Kaikkien lasten toiminnot	28
KUVIO 4. Vuorohoitolaisten kaikki toiminnot.....	32
KUVIO 5. Päivähoitolaisten kaikki toiminnot	33

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Tutkimuksessa mainittuja toimintoja (Bedell ym. 2011).....	9
TAULUKKO 2. Opinnäytetyöhön valitut kysymykset.....	18
TAULUKKO 3. Esimerkki yhden yläkategorian muodostamisesta	24
TAULUKKO 4. Ympyrädiagrammien värit eri toiminnoissa	27
TAULUKKO 5. Lasten yleisimmät toiminnot.....	37
TAULUKKO 6. Yleisimmät aamulla ilmaistut toiminnot.....	38
TAULUKKO 7. Yleisimmät päivällä ilmaistut toiminnot.....	39
TAULUKKO 8. Yleisimmät illalla ilmaistut toiminnot	42

JOHDANTO

Aikuinen ja lapsi katsovat maailmaa erilaisista lähtökohdista. Aikuisen kertoessa lapsen maailmasta korostuu aina aikuisen oma näkökulma. Näin ollen olisi tärkeää kysyä suoraan lapselta, mikä hänen kokemuksensa arjestaan on, jotta lapsen silmin nähtävä maailma tulisi paremmin esille. (Kyrönlampi-Kylmänen 2007, 11.) Opinnäytetyösämme tärkeänä lähtökohtana pidimme nimenomaan lapsen äänen esiintuomista. Halusimme lähteä selvittämään, minkälaisia toimintoja lapset itse pitävät mukavina ja minkälaisista toiminnoista suomalaisen lapsen arki koostuu lapsen näkökulmasta tarkasteltuna.

Lapsen kehitystä on tutkittu paljon eri tieteenalojen osalta, mutta lapsen omasta näkökulmasta tehtyjä tutkimuksia näytti olevan vähän. Kyrönlampi-Kylmäsenkin (2007, 192) mukaan tutkimusta lapsen omasta näkökulmasta olisi syytä lisätä. Hän toteaa, että lasten taitoa kuvata ja kertoa omasta elämästään on yleisesti aliarvioitu. Halusimme opinnäytetyöllämme kuvata nykypäivän 4-6-vuotiaan lapsen arjen toimintoja, jotka lapsi kokee mukaviksi. Toiveenamme oli, että opinnäytetyömme antaisi tietoa lasten vanhemmille sekä lasten kanssa työskenteleville toiminnoista, jotka ovat lapselle arjessa sekä mieluisia että tärkeitä.

Teimme opinnäytetyömme Lasten sosio-emotionaalinen hyvinvointi ja perheen arki 24/7-taloudessa (Perheet 24/7) – projektiin. Yhteistyötutkimus toteutetaan aikavälillä 2012–2014 Jyväskylän ammattikorkeakoulun, Jyväskylän yliopiston ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toimesta. Vuoden 2012 aikana projektiin kerättiin huhtikuusta elokuuhun aineistoa Postia Illiltä-mobiilisovelluksella 4-6-vuotiailta lapsilta. Työajat länsimaisessa yhteiskunnassa ovat muuttuneet, jonka vuoksi hankkeessa haluttiin lähteä selvittämään vanhempien epätyypillisten työaikojen vaikutuksia perheiden arkeen. (Lasten sosio-emotionaalinen hyvinvointi ja perheen arki 24/7-taloudessa, 2012.)

Työaikojen muuttumisen myötä myös perinteinen lastenhoitojärjestelmä on muuttunut. Päivähoidon ohelle on tullut epätyypillisten työaikojen johdosta ympärivuorokautinen hoito, jonka tarve ja tarjonta ovat kasvussa. Mediassa keskustellaan tällä hetkellä laajasti vanhempien työaikojen vaikutuksesta lasten hyvinvointiin. Luotettava tutkimustieto aiheesta on kuitenkin hyvin olematonta, ja herkästi epätyypilliset työajat liitetään yleisesti perheiden hyvinvoinnin kannalta haitallisiin tai negatiivisiin seu-

rauksiin. Hankkeessa tietoa lähdettiin hakemaan ja tarkastelemaan lasten, vanhempien ja päivähoidon näkökulmasta. Lisäksi hankkeessa on haluttu lisäksi vertailla kolmea eri maata: Suomi, Alankomaat ja Iso-Britannia, joissa on havaittu eroavaisuuksia päivähoiton saatavuudessa ja työaikakäytännöissä. (Lasten sosio-emotionaalinen hyvinvointi ja perheen arki 24/7-taloudessa, 2012.)

Hankkeen aineistonkeruumenetelmänä oli käytetty pohjautuen päiväkirjamenetelmään uudenlaista mobiili-sovellusta, jolla tutkittavilta lapsilta kerättiin tietoa arjestaan viikon ajan kolme kertaa päivässä. Opinnäytetyöhömmme käyttöön saimme sekä vuoro- hoito- että päivähoitolapsilta kerätyt puhutut vastaukset valmiiksi litteroidussa muodossa. Päivähoitolaisten vastaukset oli kerätty Jyväskylän yliopiston ja vuoro- hoitolaisten vastaukset oli kerätty Jyväskylän ammattikorkeakoulun toimesta. (Rönkä 2012.)

Otsikkomme sitaatti, ”On kiva leikkii merirosvoilla, on kiva leikkii, on kiva hetki as- karrella”, on erään tutkimukseen osallistuneen päivähoitolapsen vastaus. Vastaus ku- vastaa mielestämme hyvin sitä, minkälaisista toiminnoista lapsi pitää ja minkälaisia asioita lapsi haluaa tehdä. Tuomme opinnäytetyössämme myös esille, kuinka tärkeäs- sä roolissa lapsen lähiympäristö on lapsen toimintojen osallistumisen mahdollistami- sessa. Toimintaterapian puolella merkityksellisen toiminnan tärkeys ihmisen hyvin- voinnin kannalta nähdään hyvin merkittävänä asiana. Tarkastelemmekin opinnäyte- työssämme toimintaa, ja toimintaan osallistumisen tärkeyttä ihmisen hyvinvoinnille erilaisten tutkimustulosten avulla sekä Inhimillisen toiminnan mallin kautta.

1 LASTEN HOITOJÄRJESTELMÄT SUOMESSA

Suurimmalla osalla lapsiperheistä, joiden vanhemmat käyvät säännöllisessä päivätyössä, lasten vieminen päivähoitoon vanhempien töiden ajaksi on hyvä ja toimiva käytäntö. Nykypäivän 24/7 talous tuo kuitenkin omia haasteitaan lapsiperheiden arkeen. Erityisesti perheissä, joissa molemmat vanhemmista ovat vuorotyössä, joudutaan miettimään miten lastenhoito järjestetään. Vanhempien työajat saattavat olla hyvin vaihtelevia (esimerkiksi kolmivuorotyö) ja epäsäännöllisiä sekä työvuorot saattavat olla vanhemmalla tiedossa vain muutamaksi viikoksi eteenpäin. Tällaisia perheitä varten onkin kehitetty tavallisen päivähoiton rinnalle vuorohoitojärjestelmä, jotta pystyttäisiin vastaamaan perheiden erilaisiin lastenhoitotarpeisiin. Esittelemme seuraavaksi alla kaksi suomalaista lastenhoitojärjestelmää, päivähoito ja vuorohoito.

1.1 Suomalainen päivähoitojärjestelmä

Suomalaiseen yhteiskuntaan päivähoitojärjestelmän katsotaan ensimmäisen kerran tulleen vuonna 1888 Hanna Rothmanin perustaessa pohjoismaiden ensimmäisen kansanlastentarhan Helsinkiin. Suomalaisen päivähoitojärjestelmän juuret ovat saksalaisessa 1800-luvun lastentarhatoiminnassa, jonka kehittäjänä oli Friedrich Fröbel. Suomalaiselle päivähoitojärjestelmälle ensimmäinen laki kuitenkin luotiin vasta vuonna 1973. 1990-luvulla laki uudistusten ansiosta alle kouluikäiset lapset saivat subjektiivisen oikeuden kokopäiväiseen päivähoitoon. Tätä ennen kokopäiväiseen päivähoitoon olivat päässeet vain lapset, joilta löytyi sosiaalinen peruste esimerkiksi yksinhuoltajuus tai pienituloisuus. (Petäjaniemi & Pokki 2010, 7-8.) Vanhempainvapaan jälkeen lapsella on subjektiivinen oikeus kunnan järjestämään päivähoitoon alle kouluikäisenä (Säkkinen & Kuoppala 2011, 10).

Päivähoidon tavoitteena on tukea päivähoitossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävässä ja yhdessä kotien kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä. (L2a. 25.3.1983/304)

Yleisin päivähoitojärjestelmän muoto Suomessa on päiväkotihoito. Päiväkotihoitoa tarjotaan sekä kunnallisena että yksityisenä palveluna. Päiväkodit ovat tavallisesti auki klo 6 ja 18 välillä, mutta osa päiväkodeista on myös ympärivuorokautisia. (Petäjaniemi & Pokki 2010, 8.) Suomalaisista 1-6-vuotiaista lapsista 62 prosenttia vuonna 2010 oli päivähoiton piirissä (yhteensä 223 000 lasta). Kyseinen osuus on pysynyt melko

samana viimeisten kymmenen vuoden ajan. Kunnallisessa päivähoitossa lapsista oli 92 prosenttia ja yksityisellä 8 prosenttia, yhteensä 18 300 lasta. (Säkkinen & Kuoppala 2011, 1-2.)

Lapsen iän ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti päivähoiton tulee yleinen kulttuuriperinne huomioon ottaen edistää lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä sekä tukea lapsen esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta. (L2a. 25.3.1983/30)

1.2 Vuorohoito Suomessa

Vuorohoito on päivähoitojärjestelmän suhteellisen uusi ja kasvava muoto. Vuorohoittoa tarjotaan klo 18 ja 6 välillä sekä viikonloppuisin. Toisin kuin päivähoitoon, vuorohoitoon ei perheillä ole subjektiivista oikeutta, vaan palvelu on tarjolla vain tarvittaessa, esimerkiksi vanhempien töiden tai opiskelun perusteella. (Petäjaniemi & Pokki 2010, 8.) Vuorohoidon järjestämisestä ei ole erikseen säädettyä lakia, säännöksiä eikä tarkkoja ohjeistuksia, vaan kunnat päättävät omista käytännöistään itsenäisesti (Säkkinen & Kuoppala 2011, 7).

Lasten päivähoito on pyrittävä järjestämään siten, että se tarjoaa lapsen hoidolle ja kasvatukselle sopivan hoitopaikan ja jatkuvan hoidon sinä vuorokauden aikana, jona sitä tarvitaan. (L2. 25.3.1983/304)

Vanhempien epätyypillisten työaikojen vaikutusta lasten hyvinvoinnille ovat tutkineet muun muassa Strazdins, Korda, Lim, Broom ja D'Souza (2004) Australiassa toteutetussa tutkimuksessa. Tutkimukseen osallistui 4433 kanadalaista perhettä, joissa oli yhteensä 6361 2-11-vuotiasta lasta. Tutkimuksessa tarkasteltiin vanhempien työaikojen yhteyttä lasten emotionaalisiin ja käytöksellisiin ongelmiin. Tulosten perusteella lapsilla esiintyi 29–43 % enemmän emotionaalisia ja käytöksellisiä ongelmia perheissä, joissa molemmat vanhemmat työskentelivät epätyypillisinä työaikoina. Vanhempien epätyypillisillä työajoilla oli tutkimuksen mukaan erityisesti negatiivinen vaikutus nuorempien 2-4-vuotiaiden lasten hyvinvoinnille, kun isä tai molemmat vanhemmat kävivät epätyypillisinä työaikoina töissä.

2 TOIMIVA JA OSALLISTUVA LAPSI

Ihminen käyttää koko elämänsä lähes taukoamattomasti tarkoituksen mukaiseen tekemiseen, vaikka se ei olisi pakko tai välttämättömyys. Ihminen tekee asioita, joita hän kokee olevan välttämätöntä tehdä ja asioita, joita hän haluaa tehdä. (Wilcock 1998).

Wilcockin (1999, 3) mukaan tekeminen on ihmiselle niin tärkeää, että on mahdotonta tarkastella ihmistä ilman, että tarkasteltaisiin sitä, mitä ihminen tekee. Myös Kanadan toimintaterapialiiton julistuksessa (Healthy occupations for children and youth, 2009) todetaan yksilölle merkitykselliseen toimintaan osallistumisen olevan ratkaiseva tekijä yksilön terveyden kannalta. Julistus on tehty nimenomaan lapsen näkökulmaa ajatellen. Merkityksellisenä toimintana julistuksessa nähdään jokapäiväiseen elämään liittyvät toiminnot ja tehtävät, jotka ovat yksilön ja kulttuurin toimesta nimettyjä, ja joilla on jokin tietty arvo ja merkitys. Esimerkiksi toimintaa ovat itsestä huolehtiminen, vapaa-ajan vietto ja tuotteliaisuus (työ). Elämänkaaren aikana vetäytyminen toiminnoista tai muutokset toiminnoissa (esimerkiksi sairauden/vamman johdosta) voivat johtaa yksilön kasvavaan riippuvaisuuteen, itseluottamuksen puutteeseen tai masennukseen. Kokeakseen olevansa terve ihmisen täytyy saada tehdä valintoja toimintansa suhteen ja päästä osallistumaan toimintoihin, joilla on yksilölle henkilökohtaista merkitystä, jotka ovat yleisesti arvostettuja yhteiskunnassa, ja jotka johtavat tuotteliaaseen ja yksilöllä tyydyttävään elämäntapaan. (Healthy occupations for children and youth, 2009.)

Kansainvälisessä lasten toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden luokituksessa (ICF-CY) osallistuminen on määritelty yksilön liittymiseksi elämän tapahtumiin (involvement in a life situation). Osallistuminen edustaa toiminnan sosiaalista puolta. Lapsen kehittyessä elämäntilanteet muuttuvat useaan otteeseen. Mitä nuorempi lapsi on, sitä enemmän lapsesta vastuuta kantavat läheiset kontrolloivat lapsen osallistumista. Lapsen kasvuympäristöllä (koti, päiväkot) ja siihen kuuluvilla ihmisillä (vanhemmat, sisarukset, ikätoverit) on siis suuri vaikutus lapsen osallistumiseen ja lapsen sosiaalisten taitojen kehittymiseen. (ICF-CY 2007, 17.)

2.1 Tutkimustuloksia lasten osallistumisesta

Kyrönlampi-Kylmänen on väitöskirjassaan tutkinut suomalaisen 5 - 7 vuotiaan lapsen arkipäivän rakentumista ja hänen kokemustaan arjesta. Hänen mukaansa aikuisen on

syitä kiinnittää huomiota lapsen mahdollisuuteen osallistua leikkiin omassa tahdissaan. Tutkimuksesta nousee hyvin tärkeinä elementteinä lapsen arjen kiireettömyys ja joustavuus. Tutkimuksen tuloksissa leikin merkityksellisyyden todettiin olevan tärkeä rakennetekijä lapsen subjektiivisessa maailmankuvassa. Erityisesti päiväkotiympäristössä leikkiin annettuun tilaan ja aikaan pitäisi kiinnittää Kyrönlampi-Kylmäsen mukaan huomiota, jotta lapsen oikeus omassa tahdissa leikkimiseen toteutuisi. Myös asioiden ja tapahtumien ennakoitavuus, tuttuus, vanhemman läsnäolo sekä kiireettömyys nousivat lapsen arjessa tärkeiksi tekijöiksi. (Kyrönlampi-Kylmänen 2007, 1-2, 159, 161–162, 190.) Myöhemmässä teoksessaan Kyrönlampi-Kylmänen (2010, 143) lisää, että lapsen hyvään arkeen kuuluvat merkittävinä asioina lisäksi arjen rutiinit, koti, kaverit ja leikki. Tarkastelemme myöhemmin opinnäytetyössämme toiminnoista erityisesti leikin merkitystä lapsen kannalta leikin teoreettisesta viitekehyksestä katsottuna.

Myös Mary Lawin (2002) artikkelissa kerrotaan, kuinka elintärkeää jokapäiväisiin toimintoihin osallistuminen on ihmisille. Maailman terveysjärjestön mukaan osallistumisella on positiivisia vaikutuksia terveyteen ja hyvinvointiin. Osallistumattomuuden on todettu puolestaan johtavan yksitoikkoiseen elämään, joka sisältää vähemmän sosiaalisia suhteita ja vähemmän aktiivista sekä virkistävää elämää. Toimintaterapiassa on ainutlaatuinen mahdollisuus edistää ja kehittää osallistumista henkilöillä, joilla on tai ei ole toiminnanvajavuuksia. Artikkelissa todetaan lisäksi, että lapset, joilla on toiminnanvajavuuksia, osallistuvat vähemmän aktiiviseen virkistystoimintaan kuin lapset, joilla ei ole toiminnan rajoitteita. (Law 2002.)

Bedellin, Khetanin, Cousinsin, Costerin ja Lawin (2011) tutkimuksessa pyrittiin selvittämään vanhemman näkökulmasta, mihin toimintoihin vanhempi kokee lapsen olevan tärkeää osallistua ja mitkä ympäristötekijät tukevat ja estävät lapsen osallistumista. Tutkimukseen osallistui yhteensä 42 perhettä USA:sta ja Kanadasta. Tutkimuksiin osallistuvista perheistä 25 perheessä oli lapsi, jolla oli diagnosoitu jokin vamma. Muissa tutkimukseen osallistuvissa perheissä lapsilla ei ollut diagnosoitu mitään erityistä vammaa. Tutkimushaastatteluihin vanhemmat mainitsivat seuraavia toimintoja, joihin kokivat lastensa olevan tärkeää osallistua. Haastatteluihin mainitut toiminnat olivat samanlaisia riippumatta siitä, oliko lapsella diagnosoitu vamma vai ei. Alla olevassa taulukossa 1 on esitelty vanhempien nimeämiä toimintoja.

TAULUKKO 1. Tutkimuksessa mainittuja toimintoja (Bedell ym. 2011)

Kotona tapahtuva toiminta	vapaa-ajan toiminnot (liikunta, ulkona leikkiminen) itsestä huolehtiminen (hampaiden pesu, pukeutuminen), taiteet, musiikki, lukeminen, tietokonepelit, television katsominen, leikki, leikki sisarusten tai ystävien kanssa
Koulussa tapahtuva toiminta	luokassa tapahtuva toiminta (oppitunnit, ryhmätyö), koulun jälkeiset toiminnot (kerhot), koulutapahtumat (retket), välitunnit
Kulttuuritoiminta	sosiaaliset toiminnot (ystävien ja perheen kanssa oleminen), liikuntaharrastukset, yö kyläilyt

2.2 Lapsen näkökulman huomiointia tutkimusten valossa

1990-luvulta lähtien yhteiskunnassamme korostui lapsen ja nuoren subjektiivinen kokemus arjestaan. Tutkimuksen saralla näkökulman vaihdokseen vaikutti olennaisesti se, että lasta ei nähty enää passiivisena aikuisen toiminnan kohteena vaan itsenäisenä ajattelevana toimijana. Tutkimuksissa alettiin korostaa lasten omia näkökulmia sekä toimijuutta. 2000-luvun taitteessa lapset nähtiin yhä enenemässä määrin aktiivisina osallistujina ja vaikuttajina yhteisöissä. Vaikka lapsinäkökulmaista tutkimusta pidetäänkin yleisellä tasolla tärkeänä, konkreettinen tutkimus on edelleen kuitenkin hyvin niukkaa. Tutkimuksessa tulee huomioida se, että vaikka lapset ovat monessa suhteessa samanlaisia kuin aikuiset, he ovat kuitenkin erityisiä. Lapsille täytyy mahdollistaa osallistuminen toimintoihin, mutta myös suojella heitä haitallisilta asioilta. Lasten toiminnalle ominaista on leikillisuus, ihmettely ja kokeileminen. Lapset eivät ole toiminnassaan tavoitehakuja, vaan leikki ilmentää lapsen kokemaa maailmaa. Mikäli lapsille tyypillistä tapaa toimia ja ilmaista itseään ei oteta huomioon, joutuvat lapset tutkimuksessa sivustakatsojan rooliin, eikä tutkimus tällöin kuvasta todellista lapsen näkökulmaa. (Karlsson 2012, 31–32, 34–35, 49.)

Karlssonin (2000) monitieteisen väitöstutkimusten mukaan lapset ovat edelleen usein aikuisten toiminnan kohteita päivähoidossa ja koulussa. Tutkimuksessa oli pohdittu, miten lapset voisivat saada sellaisen aktiivisemmän aseman, että he voisivat ammattilaisten kanssa osallistua enemmän toiminnan suunnitteluun sekä toteutukseen. Tutki-

muksessa perehdyttiin lapsen asemaan ja siihen vaikuttaviin tekijöihin. Se toi esiin, että tarvitaan muutoksia ammattilaisten toimintakulttuurissa. Tutkimuksessa analysoitiin sadutusta yhteisöllisenä kuuntelun ja kerronnan menetelmänä. Sen avulla myös luotiin kehittämishankkeessa työyhteisölle perinteestä poikkeava toimintaympäristö, jossa ammattilaiset oppivat lapsilta ja toisiltaan. Toiminta pohjautui myös uusimpiin teorioihin ja lasten omaa aktiivisuutta korostaviin tutkimustuloksiin. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että kun lapsia kuunneltiin, kokivat ammattilaiset työnsä mielekkäämpänä ja helpompana. Työn kehittämisen esteenä olevan kiireen koettiin vähentyneen. Aito kuuntelu oli tarpeellista ja se synnytti todellisia muutoksia arjen toiminnassa. (Karlsson 2000.)

Kyrönlampi-Kylmänenkin (2007,192) toteaa väitöskirjassaan, että vuorovaikutussuhteen luomiseksi lapseen aikuisen tulee pyrkiä uppoutumaan lapsen leikkimaailmaan ja tätä kautta oppia tuntemaan lapsi paremmin. Lapsen oman kokemuksen huomioiminen lapsen elämään liittyvissä asioissa on Kyrönlampi-Kylmäsen (2007, 195) mukaan tärkeää. Myös Pramling ja Sheridan (2003, 70–72) ovat tutkimuksessaan todenneet, että aikuisen suhtautuminen lapsen näkökulmaan on yksi merkittävä tekijä, kun yritetään ymmärtää lasta. On tärkeää, että aikuinen arvostaa lapsen omaa kulttuuria ja hänen omaa tapaansa nähdä, kokea ja ymmärtää maailmaa. Lapsen osallistumista voi tukea helpommin, jos aikuinen pääsee lähelle lasta ja oppii näkemään lapsen maailmaa lapsen omin silmin.

2.3 Lapsen toiminta tarkasteltuna Inhimillisen toiminnan mallin kautta

Model of Human Occupation eli Inhimillisen toiminnan malli (MOHO) on Gary Kielhofnerin kehittämä toimintaterapia malli, jossa keskeisenä pidetään toiminnan merkitystä ja asiakaslähtöisyyttä. Malli soveltuu mielestämme erittäin hyvin osaksi opinnäytetyömme teoriapohjaa nostaessaan tärkeimmäksi elementiksi inhimillisen toiminnan sekä korostaessaan asiakaslähtöisyyttä. (Kielhofner 2009, 149; Hautala, Hämäläinen, Mäkelä & Rusi-Pyykönen 2011, 234.) Jokainen ihminen nähdään mallissa ainutlaatuisena yksilönä, jolla on oma elämäntilanteensa ja omat näkemyksensä (Hautala ym. 2011, 234–235). Opinnäytetyössämme haluammekin juuri saada esiin lasten omat näkemykset omista toiminnoistaan ja korostaa näitä. Ihmiskäsitys mallissa

on holistinen eli ihmistä pidetään kokonaisuutena, johon vaikuttavat niin yksilön sisäiset tekijät kuin ulkoiset ympäristötekijätkin (Hautala ym. 2011, 235). MOHO:ssa on tarkoituksena pyrkiä selvittämään yksilön osallistumista ja mukautumista elämän toiminnoissa. Malli auttaa ymmärtämään tarkemmin, kuinka motivoituminen toimintaan syntyy ja kuinka toiminnot jäsentyvät tavoiksi ja rutiineiksi. Malli myös mahdollistaa yksilön ja tämän ympäristön välisen vuorovaikutuksen tarkastelun. (Kielhofner 2009, 149–150, 152–154; Hautala ym. 2011, 235.) MOHO:n tarkoituksena on ohjata toimintaterapeutteja mahdollistamaan asiakkaalleen osallistumisen niihin toimintoihin, jotka tämä kokee itselleen merkityksellisiksi, tyydytystä tuottaviksi ja hyvinvointiaan tukeviksi. (Hautala ym. 2011, 235.)

Ihminen

Mallissa **ihminen (person)** muodostuu **tahdosta (volition)**, **tottumuksista (habitation)** ja **suorituskyvystä (performance capacity)**. Nämä kolme yksilön sisäistä elementtiä toimivat vuorovaikutuksessa keskenään. **Suorituskyvyllä** tarkoitetaan yksilön omaamia objektiivisesti mitattavissa olevia fyysisiä ja psyykkisiä kykyjä, mutta myös yksilön subjektiivista kokemusta omista kyvyistään. Ruumiin rakenteet ja kehon toiminnot ovat perusta suorituskyvylle. (Kielhofner 2009, 150, 152; Hautala ym. 2011, 235, 239.) Lapsen kohdalla, lapsen oma subjektiivinen kokemus taidoistaan ja tiedoistaan voi esimerkiksi erota suuresti lapsen läheisten ihmisten arviosta. **Tottumuksilla** puolestaan kuvastetaan mallissa erilaisten toimintojen muodostumista arkielämää jäsentäviksi rutiineiksi, esimerkiksi henkilökohtaiset nukkumaanmeno rutiinit. (Kielhofner 2009, 151; Hautala ym. 2011, 237). Lapsen kohdalla toistuvat rutiinit ja tottumukset luovat arkeen turvallisuutta. Lapsi elää tässä hetkessä, eikä suunnittele elämäänsä viikkoja ja kuukausia eteenpäin. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 130.) Tottumukset syntyvät yksilön toistaessa samoja asioita samassa ympäristössä toistuvasti (toiminnasta tulee automaattista esim. hampaidenpesu). Tottumuksia voidaan siis kuvata yksilön johdonmukaisena tapana/tyylinä toimia samalla tavalla tutuissa tilanteissa ja ympäristöissä. (Kielhofner 2008, 16.) Tottumuksiin kuuluvat myös yksilön sisäistämät roolit (internalized roles), joiden mukaisesti yksilö valitsee toimintoja, joihin haluaa osallistua (Hautala ym. 2011, 238). Sisäistetyt roolit voivat olla sosiaalisessa kanssakäymisessä hankittuja tai yksilön itsensä muodostamia rooleja (yksilöstä itseltään lähtöisin olevat roolit), jotka yhdistyvät ryhmän asenteisiin ja toimintaan. Yksilöllä on usein useita eri rooleja, joiden ilmaantuminen riippuu ympäristöstä, jossa yksilö kulloinkin toimii. (Kielhofner 2008, 16–18.) Esimerkiksi lastentarhassa lapsi on

“tarhalaisen” roolissaan, mutta kotona lapsi voikin olla “perheen kuopuksen” roolissa, joka saattaa erota tarhalaisen roolista suuresti. Kielhofnerin (2008, 16–18) mukaan ajan kuluessa yksilön tottumukset voivat vaihdella. Esimerkiksi lapsen kasvaessa osa aikaisemmista päivärutiineista voi jäädä pois ja uusia tulla tilalle (esimerkiksi uusi viikoittain toistuva harrastus).

Viimeisenä elementtinä ihmisessä on **tahto (volition)**, joka on suorassa yhteydessä toimintaan motivoitumisessa. Tahto muodostuu henkilön arvoista (values), mielenkiinnonkohteista (interests), sekä henkilökohtaisesta vaikuttamisesta (personal causation), jolla viitataan yksilön uskoon oman toimintansa tehokkuudesta ja yksilön omien kykyjensä tunnistamiseen. Tahto auttaa ihmistä ennakoimaan, valitsemaan, kokemaan ja tulkitsemaan tekojaan. Tahto selvittää sitä, mitkä toiminnat ovat yksilölle tärkeitä ja mielekkäitä. MOHO:ssa korostetaan mielenkiinnonkohteiden antavan energiaa ja sisältöä yksilön arkeen. (Kielhofner 2009, 150; Hautala ym. 2011, 235–237.) Yksilöt haluavat tehdä arvostamiaan asioita, joiden tekemiseen kokevat olevansa päteviä ja joiden kokevat tuovan itselleen tyydytystä (Kielhofner 2008, 13). Tämän vuoksi on myös tärkeää tietää, mitkä toiminnat lapset itse kokevat mielekkäinä ja positiivisina, jotta voidaan mahdollistaa lapsen osallistuminen näihin toimintoihin.

Eletty keho

Lapsen kohdalla malliin kuuluvan **eletyn kehon** käsite nousee tärkeäksi. Eletyllä keholla tarkoitetaan kehon kautta saatavaa kokemusta omasta olemassaolosta ja tietoa kehon ulkopuolisesta maailmasta. Pieni lapsi etsii ja saa tietoa maailmasta pitkälti kehonsa kautta. Lapsi käyttää eri aistejaan ympäristönsä tutkimiseen. Haistamalla, maistamalla, kuulemalla, kokeilemalla ja katsomalla lapsi saa tietoa mm. etäisyyksistä, suunnista, painosta, materiaaleista, mauista ja hajuista. Lapsi yhdistelee kehon kautta saamia tietoja ja muodostaa pikkuhiljaa käsitystä ympäristöstään ja siinä olevista ihmisistä. (Hautala ym. 2011, 239.) Tämän vuoksi lapsesta vastuussa olevien henkilöiden tulee osata varmistaa, että kasvava lapsi saa riittävästi mahdollisuuksia tutustua maailmaan oman kehonsa kautta erilaisissa ympäristöissä, jotta lapsi pystyy muodostamaan mieleensä kokonaisuuksia.

Ympäristö

Ympäristön katsotaan mallissa käsittävän ihmisen kulloisenkin fyysisen, sosiaalisen, kulttuurisen, taloudellisen ja poliittisen ympäristön, jolla on vaikutusta yksilön toi-

mintaan. Ympäristö voi olla toimintaa kannustava ja tukeva tai haastava ja rajoittava. (Kielhofner 2009, 152.) Mallin mukaan on tärkeää tutustua ympäristöön, sillä toiminta tapahtuu aina jossakin ympäristössä, jonka vuoksi se on tunnistettava ja otettava huomioon haluttaessa ymmärtää kokonaisvaltaisemmin yksilön toimintaa. Toimintaympäristöt (occupational settings) muodostuvat ympäristön sosiaalisista ja fyysisistä tekijöistä. Koti ja päiväkotit ovat esimerkkejä erilaisista toimintaympäristöistä, joissa lapsi osallistuu toimintoihin ja joissa kummassakin ovat erilaiset osallistumiseen vaikuttavat tekijät. Mikäli toimintaympäristö on yksilölle liian haastava, voi yksilön olla vaikeaa toimia tämän puitteissa eli yksilön toiminnallinen osallistuminen vähentyy. (Hautala ym. 2011, 240–241, 243.) Lapsen kohdalla liika haastavuus voidaan nähdä esimerkiksi eristäytymisenä muiden lasten leikistä ja vetäytymisenä rauhalliseen nurkkaan yksikseen tai liittymisenä ikätasoa nuorempien lasten seuraan.

Tekeminen

Mallin viimeisenä kokonaisuutena on **tekeminen**, jolla katsotaan olevan kolme tasoa. **Toiminnallinen osallistuminen (occupational participation)** on niin sanotusti tekemisen korkein taso, jolla viitataan yksilön osallistumiseen esim. työntekoon, vapaaajan viettoon tai päivittäisiin toimintoihin sosiokulttuurisessa ympäristössään. Toiminnallinen osallistuminen muodostuu erilaisista **toiminnallisista suorituksista (occupational performance)** eli toiminnan muotojen toteuttamisesta, joiden toteuttamiseen puolestaan vaaditaan erilaisia **toiminnallisia taitoja (occupational skills)**, kuten motoriset taidot, prosessitaidot, kommunikaatiotaidot ja vuorovaikutustaidot. (Kielhofner 2009, 153; Hautala ym. 2011, 243–245.)

Esimerkkinä toiminnallisesta osallistumisesta voisi olla esimerkiksi lapsen osallistuminen roolileikkiin. Roolileikki vaatii onnistuakseen erilaisia toiminnallisia suorituksia, kuten leikkiroolin valitseminen, rooliasun valitseminen ja pukeminen ja leikin suunnittelu, jotka puolestaan vaativat suorittajaltaan erilaisia toiminnallisia taitoja (itseilmaisu, neuvotteleminen, kumartuminen, käsien käyttäminen). Kielhofnerin (2009, 153-154, 170) mukaan erilaisten toiminnallisten osallistumisten kautta yksilölle muodostuu vähitellen **toiminnallinen identiteetti (occupational identity)** eli käsitys siitä millaisena toimijana yksilö itseään pitää (”Osaan näyttellä hyvin”/”Olen hyvä kiipeämään”) ja minkälaiseksi hän haluaa tulla (”Haluan tulla yhtä hyväksi tanssijaksi kuin isosiskoni”). Toiminnallinen identiteetti vaikuttaa yksilön valintoihin elämässä (esim. tanssijaksi haluava pikkutyttö valitsee urheiluharrastuksista tanssin kun toinen

lapsi valitsee jääkiekon) ja kuvastaa minkäläistä elämää yksilö haluaa elää. Tärkeää on, että yksilö pääsee toteuttamaan toiminnallisen identiteettinsä mukaista toiminnallista osallistumista (lapsen toiminnan mahdollistaminen), koska tästä yksilölle syntyy **toiminnallisen pätevyyden tunne (occupational competence)** eli tunne siitä, että osaa ja kykenee toteuttamaan itselle merkityksellisiä toimintoja ja pystyy vastaamaan ympäristön vaatimuksiin. (Hautala ym. 2011, 246–248.)

Toiminnallista mukautumista (occupational adaptation) tapahtuu ajankulussa tietyssä ympäristössä, kun yksilö oppii vastaamaan ympäristön asettamiin haasteisiin muokkaamalla omaa toimintaansa (Hautala ym. 2011, 248). Toimintarajoitteet vaikuttavat Kielhofnerin mukaan (2008, 37) yksilön pätevyyden tunteeseen sekä käsitykseen omista kyvyistään toimia. Lapsen kohdalla toimintarajoitteita voi olla niin fyysisten, psyykkisten kuin sosiaalistenkin taitojen alueella. Toimintarajoitteiden vuoksi lapsi saattaa olla epävarma ja arka esimerkiksi ottamaan kontaktia toisiin lapsiin tai kokeilemaan itselleen uutta toimintaa, pelätessään epäonnistumista. Tällaisissa tilanteissa aikuisen antama tuki toiminnalle on välttämätöntä.

2.4 Leikki osana lapsen arkea

Leikin määritelmä

Leikki voidaan määritellä lapsen valitsemaksi toiminnaksi, jonka lapsi nimeää leikkiksi, ja johon lapsi osallistuu leikkillisesti (Sturgess 2009, 22). Leikki on yksilön ja ympäristön välillä tapahtuvaa vuorovaikutusta, joka on sisäisesti motivoitunutta (intrinsic motivation), sisäisesti kontrolloitua (internal control), vapaana tietyistä todellisuuden rajoituksista (free of constraints of reality) ja hyvin kehystettyä (framed). Leikin sisäsyntyisyydellä tarkoitetaan sitä, että leikki itsessään on lasta motivoivaa, ei niinkään saavutettava palkkio tai lopputulos. Lapset siis osallistuvat leikkiin leikin itsensä vuoksi. Sisäisellä kontrollilla viitataan puolestaan siihen, että leikkiin osallistuvien leikkijöiden katsotaan olevan vastuussa omasta toiminnastaan ja leikin lopputuloksesta. Leikkijät suunnittelevat itse leikkinsä ja tekevät päätökset leikin aikana. Leikistä vastuussa olemisen tunteella on vaikutusta siihen, kuinka sitoutunut kukin leikkijä leikkiin on. Leikin katsotaan myös olevan vapaa todellisuuden rajoituksista. On täysin leikkijöiden päätettävissä, kuinka lähellä leikitodellisuus on reaali todellisuutta. Leikissä lapsi voi kuvitella laatikon olevan talo ja vaihtaa henkilöllisyyttään halutessaan. Leikin kehystämällä viitataan puolestaan leikkijöiden kykyyn jakaa tai

tulkita sosiaalisia vihjeitä toistensa kanssa. (Cordier & Bundy 2009, 46–49.) Päivähoidossa olevilla noin viisivuotiailla lapsilla leikin osuus päivähoitoajasta on jopa 80 prosenttia (Petäjaniemi & Pokki 2010, 13).

Leikki ja leikkiin vaadittavat leikkitaidot

Leikin ominaispiirteitä ovat spontaanisuus, miellyttävyys, joustavuus ja merkityksellisyys. Leikki ilmenee elämänkaaren aikana eri muodoissa (symbolinen leikki, mielikuvitusleikki, luovaleikki, rakennusleikki), erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa (yksin, parin kanssa, ryhmässä, sääntöleikit), erilaisissa fyysisissä ympäristöissä (koti, leikki-puisto, koulu, ulkotila, sisätila) ja erilaisissa emotionaalisissa ja psykologisissa olosuhteissa (tylsistyminen, väsymys, kiire, ilo). (Sturgess 2009, 22–23.) Leikkiäkseen lapsen täytyy omata leikkiin tarvittavat leikkitaidot. Leikkitaitojen kehittyminen voidaan nähdä osana lapsen normaalia kehitystä. Keskeisimpiä leikkitaitoja ovat motoriset, tiedolliset (kognitiiviset) ja sosiaaliset taidot. (Cooper 2009, 33.) Lyytisen ja Lautamon (2003, 206–207) mukaan leikki heijastaa kokonaisvaltaisesti lapsen omaavia motorisia, tiedollisia ja sosiaalisia taitoja, mutta myös samalla jatkuvasti kehittää näitä. Tiedollisten eli kognitiivisten leikkitaitojen kehittyessä lapsi pystyy hyödyntämään kohtaamansa leikkimahdollisuudet ja leikkimateriaalit monipuolisemmin. Osallistuessaan leikkiin lapsi harjoittaa karkea- ja hienomotorisia taitojaan ja ryhmäleikissä vahvistuvat puolestaan lapsen sosiaaliset taidot (jakaminen, vuorottelu, yhteistyö, itsehillintä, empatiakyky). Vaikka leikkitaidot ovatkin tärkeä osa leikkiä, nousevat leikin kannalta tärkeämmiksi lapsen yksilölliset mieltymykset ja lapsen oma tunne leikin hauskuudesta ja leikillisyydestä. (Cooper 2009, 33–34.) Leikillä on lapsen kokonaiskehityksen kannalta suuri merkitys. Lapsen taito kuvitteellisessa leikissä on yhdistetty luku- ja kirjoitustaidon omaksumiseen. (Stagnitti 2009, 65.)

Leikkiympäristöt

Jokaisessa leikkiympäristössä ovat läsnä niin fyysiset kuin sosiaalisetkin tekijät, jotka voivat luoda leikkimahdollisuuksia tai rajoittaa niitä. Leikki on myös aina kulttuurisidonnaista ja näyttäytyy erilaisena eri kulttuurien piirissä. (Cooper 2009, 34.) Leikkiin käytettävän ajan rajallisuus, leikkipaikkojen väheneminen ja vanhempien huoli leikkipaikkojen (puistot, kadut) turvallisuudesta ovat pakottaneet leikkimisen tapahtumaan pitkälti sisätiloissa. Leikkipaikkojen suunnittelussa on kiinnitetty paljon huomiota turvallisuuteen, joka on johtanut sekä ryhmäleikkien että lasten kohtaamien haasteiden vähentymiseen. Lisäksi turvallisuuden huomioiminen on rajoittanut lasten

vapaata leikkiä. Aikuinen on esimerkiksi usein ohjaamassa tai valvomassa lasten leikkiä. (Sturgess 2009, 22.) Lapselle on tärkeää antaa mahdollisuus kehittää itse luovuuttaan ja leikkiään. Aina lapsi ei tarvitse valmiita leikkiympäristöä (valmiit lelut), sillä tällöin lapsen omalle luovuudelle ja sen kehittymiselle jää tilaa. Lapsella on luontainen taipumus nauttia pienistä ja mukavista asioista. Siivoushetkestäkin voi saada aikaan leikin mielikuvitusta käyttämällä. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 156.)

Leikkimuodot

Opinnäytetyömme käsittelee 4-6-vuotiaiden lasten arjen toimintoja. Leikki kattaa suuren osan tämän ikäisten lasten arjesta. Leikkiä tapahtuu erilaisissa ympäristöissä, kuten kotona, päiväkodissa, leikkipuistoissa tai sukulaisten ja ystävien luona. 3-vuotiaana lapset tyypillisesti alkavat kiinnostua rakenteluleikeistä. Erityisesti majanrakennusleikit ovat lasten suosiossa. Kolmivuotiailla keskittyminen esimerkiksi legoilla rakenteluun on vielä lyhytkestoista, mutta esikouluikäinen voi puolestaan viihtyä saman rakennelman parissa pitkäänkin. Rakenteluleikit ovatkin suositeltavia 3-7-vuotiaille lapsille, sillä niissä voidaan harjoitella tilan ja suhteiden ymmärtämistä, hienomotorisia taitoja, tarkkaavuuden säätelyä ja käyttää luovuutta ja kekseliäisyyttä. Yhteisrakentelussa myös sosiaaliset taidot kehittyvät. Roolileikit alkavat ilmaantua myös kolmen vuoden tienoilla. Aluksi roolileikit ovat hyvin suunnittelemattomia ja lyhytkestoisia, mutta lapsen kasvaessa leikin suunnittelu kehittyy ja tarkentuu, ja lapset myös arvioivat omaa roolisuoritustaan osana leikkiä. Roolileikit edistävät koulutyöskentelyssä tarvittavia yhteistoiminta- ja vuorovaikutustaitoja. Roolileikkiin liittyvien leikkitarinoiden kertomisen on todettu olevan myös yhteydessä lasten lukutaitoon. (Lyytinen & Lautamo 2003, 202–204.)

Sääntöleikit, kuten muisti-, kortti- ja lautapelit nousevat lasten suosioon usein noin 5-vuotiaana. Säännöt kuuluvat myös lasten perinteisiin pihaleikkeihin. Kuten edellä on mainittu, pihaleikit ovat kuitenkin vähentyneet ja niiden tilalle on tullut muun muassa varhainen harrastusten aloittaminen. (Lyytinen & Lautamo 2003, 202–204.) Kyrönlampi-Kylmäsen (2010, 147) mukaan on tärkeää huomioida, että harrastukset ja vapaa-ajan aktiviteetit eivät täyttäisi kuitenkaan liian suurta osaa lapsen arjesta, sillä harrastukset voivat väsyttää lasta ja perheen arjesta voi tulla liian tiukkatahtista. Myös tietokonepelit ja muut pelikonsolit ovat vallanneet osan lasten leikkiajasta. Tietokonepeleillä on niin hyötyjä kuin haittojakin. Sopivana määränä pelit saattavat edistää lapsen avaruudellista hahmotuskykyä ja päättelykykyä. Pelien pelaamiseen kulu-

tettavaa ajan määrää tulee kuitenkin valvoa, sillä suotuisan kehityksen kannalta on tärkeää, että lapsi pääsee kasvaessaan osallistumaan monipuolisesti erilaisiin leikkeihin. (Lyytinen & Lautamo 2003, 202–204.)

Opinnäytetyön teoriapohjaa varten kansallista ja kansainvälistä teoria- ja tutkimustietoa haettiin seuraavista tietokannoista: JANET, OTseeker, OTDbase, Google Scholar, AJOT, Pubmed ja Google. Osa tutkimustiedon etsimisestä toteutui myös käsihaun avulla. Liitteessä 1 olevassa taulukossa on esitelty tiedonhaussa käytettyjä hakusanoja.

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Tarkoituksena opinnäytetyöllämme oli tuottaa tietoa lapselle mielekkäistä toiminnoista lapsen omasta näkökulmasta ja luoda kuvaa lapsen arjesta. Tietoa mielekkäistä toiminnoista selvitimme opinnäytetyössämme 4-6-vuotiailta vuoro- ja päivähoitolapsilta. Tarkoituksenamme oli myös vertailla vuoro- ja päivähoitolaisten vastausten yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia päivähoitolaisten vastausten kanssa. Teoriapohjana opinnäytetyössämme käytimme edellä esiteltyä Inhimillisen toiminnan mallia (MOHO) sekä leikin viitekehystä.

Opinnäytetyömme tutkimuskysymykset olivat:

- Mitkä toiminnot lapset kokevat positiivisina ja mielekkäinä?
- Eroavatko lasten mainitsemat toiminnot vuoro- ja päivähoitolaisten vastauksissa?
- Miten lasten mainitsemat toiminnot vaihtelevat eri vuorokauden aikoina?

Opinnäytetyömme tarkastelee osaltaan perheet 24/7- projektin tutkimuskysymystä: Mitkä tekijät edistävät tyydyttävää perhe-elämää ja lasten sosio-emotionaalista hyvinvointia 24/7-työn kontekstissa? Kielhofner (2009, 45) toteaa teoksessaan toiminnan olevan keskeisessä roolissa yksilön terveyden ja hyvinvoinnin kannalta. Toimintaan osallistuminen tuo yksilön elämälle merkityksen ja toiminnan avulla yksilöt täyttävät aikansa, luovat erilaisia tilanteita jokapäiväiseen elämäänsä ja löytävät paikkansa maailmassa.

Aiheen rajaamisen yhteydessä valitsimme mobiilisovelluksella kerätyistä aineistoista ainoastaan lasten puhutut vastaukset. Lapsilta vastauksia kerättiin mobiilisovelluksella seitsemänä päivänä viikossa, kolme kertaa päivässä (aamu, päivä, ilta). Kysymykset vaihtelivat sen mukaan, oliko lapsi kyseisenä päivänä kotona vai päiväkodissa. Valitsimme lasten puhutuista vastauksista ne kysymykset, jotka liittyivät joltakin osalta toimintaan tai toimintoihin (ks. taulukko 2). Tämä helpotti toimintaterapeuttisen näkökulman saamista työhömmä ja rajasi aiheitamme. Päädyimme valitsemaan litteroidusta aineistosta kahdeksan kysymystä, joiden vastauksista nousi esiin lapsille mieluisia toimintoja.

TAULUKKO 2. Opinnäytetyöhön valitut kysymykset

AAMU:
7. Kerro Illille, mikä on ollut kivointa tänä aamuna?
PÄIVÄ KOTONA:
1. Kerro Illille, mitä sinä olet tänään tehnyt kotona?
2. Mikä kotona on ollut kaikkein kivointa?
PÄIVÄ PÄIVÄKODISSA:
1. Kerro Illille, mitä sinä olet tänään tehnyt päiväkodissa?
8. Mikä päiväkodissa on ollut kaikkien kivointa tänään?
ILTA KOTONA:
1. Kerro Illille, mitä sinä olet tehnyt tänä iltana vanhemman tai vanhempien kanssa?
2. Kerro joku kiva hetki tältä illalta kotona.
ILTA PÄIVÄKODISSA:
1. Kerro tältä päivältä jokin kiva hetki päiväkodissa.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Aineiston keruu päiväkirjamenetelmällä

Aineisto kerättiin Postia Illiltä!- osuuteen 24/7-projektissa Illi-mobiilisovelluksella, joka pohjautuu päiväkirjamenetelmään. Perinteinen päiväkirjamenetelmä kuuluu narratiiviseen tutkimusmenetelmään, jonka avulla pyydetään tutkittavia pitämään päiväkirjaa esimerkiksi tapahtumista, kokemuksista tai opituista asioista (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 217–218). 2000-luvulta lähtien yleistyneessä uudenaikaisessa päiväkirjatutkimuksessa ideana on tutkittavien intensiivinen tutkiminen tietyn ajanjakson aikana, esimerkiksi kahdenviikon ajan useamman kerran päivässä. Tietoa päiväkirjatutkimuksessa kerätään sekä objektiivisesta että subjektiivisesta näkökulmasta. Menetelmällä haetaan tietoa tutkittavan päivän kulusta, vuorovaikutustilanteista ja kokemuksista. Näin mahdollistuu syy-seuraussuhteiden ja muutoksen tutkiminen. Päiväkirjatutkimuksella saadaan tietoa muun muassa tutkittavien arjesta, ajankäytöstä ja tunteiden vaihteluista. (Rönkä, Kinnunen & Sallinen, 2003.)

Perheet 24/7-tutkimukseen tietoa lasten päivittäisestä hyvinvoinnista kerättiin Samsung-älypuhelimien avulla. Lapset ja heidän perheensä saivat viikon ajaksi lainaan kyseisen puhelimen, joka kulki lapsen matkassa mukana myös hoitopaikkaan. Älypuhelimeen tuli kolme kertaa päivässä (aamu, päivä, ilta) kysymyksiä seitsemänä päivänä viikossa. Mobiilisovellukseen kehitetty Illi-hahmo ohjasi ja avusti lapsia puhetoiminnon avulla, näin ollen lasten luku- ja kirjoitustaitoa ei tutkimuksessa vaadittu. Lapset vastasivat kyselyyn nauhoittamalla puhettaan sovellukseen. Myös vanhemmat vastasivat kirjoittaen joihinkin kysymyksiin. (Rönkä 2012.) Tässä opinnäytetyössä huomioimme kuitenkin vain lasten omat vastaukset.

Mobiilisovellus-kyselyt toteutettiin huhtikuu-elokuun välillä eri päiväkodeissa vuonna 2012. Parin perheen kohdalla kyselyiden toteutus tapahtui kuitenkin vasta elokuun välillä. Puhelimen käyttö opastettiin kaikille osallistujille sekä henkilökohtaisesti että kirjallisesti. Myös tutkimusviikon aikana osallistujat saivat tukea älypuhelimien käyttöön. Perheet 24/7 tutkimuksen avulla halutaan tarkastella vanhempien ilta-viikonloppu- ja yötyön yhteyksiä perhe-elämään sekä alle kouluikäisten lasten hyvinvointiin. Tavoitteena tutkimuksessa on selvittää, miten epätyypillisinä aikoina tapahtuva työ ja erilaiset lasten hoitojärjestelyt heijastuvat lapsiperheisiin. (Rönkä 2012.)

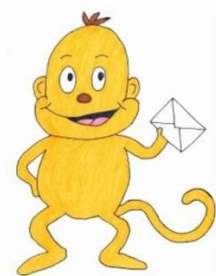

KUVIO 1. Illi-mobiilisovellus

4.2 Aineiston kuvaus

Opinnäytetyöhön valikoitunut aineisto koostui päivähoito- ja vuorohoitolasten puhe- tuista vastauksista. Tutkimukseen osallistui päivähoidon puolelta yhteensä 15 lasta, joista kuusi oli tyttöjä ja yhdeksän poikia. Vuorohoidon puolelta lapsia osallistui yhteensä 17, joista 11 oli tyttöjä ja kuusi poikia. Tutkimukseen osallistuvien lasten perhemuodot olivat moninaisia. Päivähoitolasten perheistä 12 oli ydinperheitä, yksi uusperhe ja yksi yksinhuoltajan perhe. Vuorohoitolasten perheistä puolestaan kuusi oli ydinperheitä, kuusi uusperheitä ja viisi yksinhuoltajan perheitä. (Rönkä 2013.) Emme kuitenkaan huomioineet lasten sukupuolta tai perhemuotoja opinnäytetyössämme, vaan lasten vastaukset on analysoitu ainoastaan hoitomuotojen perusteella.

Älypuhelin kulki tutkimukseen osallistuneiden lasten mukana viikon ajan ja lapset vastasivat Illi-hahmon kysymyksiin kolme kertaa päivässä siinä ympäristössä, jossa sattui kysymysten ilmaantumisaikana kulloinkin olemaan (Rönkä 2012). Kokonaisaineistomme käsitti alun perin yhteensä 941 lasten vastausta, jotka saimme valmiiksi litteroidussa muodossa käyttöömmme. Vuorohoidon puolelta vastauksia oli 477 ja päivähoidon puolelta 464.

KUVIO 2. Illi-hahmo

5 OPINNÄYTETYÖN ANALYYSI

Päädyimme valitsemaan analyysimenetelmäksi opinnäytetyöllemme sisällönanalyysin. Sisällönanalyysi tarkoittaa sanallista tekstin sisällön kuvailua. Sen avulla voidaan analysoida ja arvioida vertaillen eroja ja yhtäläisyyksiä sekä tiivistää litteroitua aineistoa. Tekstit voivat olla päiväkirjoja, haastatteluita, puheita tai keskusteluja, joten opinnäytetyössämme lasten puhutut vastaukset aineistona sopivat tässä tapauksessa hyvin. Sisällönanalyysilla voidaan tuottaa laadullista tai määrällistä erittelyä aineistoa analysoitaessa. Määrälliset tulokset ovat mahdollisia, kun sisällönanalyysia jatketaan tuottamalla sanallisesta kuvastusta määrällistä aineistoa. Sisällönanalyysi jakautuu aineistolähtöiseen, teoriaohjaavaan sekä teorialähtöiseen analyysiin. Analyysi ja luokittelu voidaan siis perustaa aineistoon tai valmiiseen teoreettiseen viitekehykseen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Opinnäytetyöllemme valitsimme aineistolähtöisen sisällönanalyysin, koska aineisto ei ollut meille ennestään tuttu ja oli vaikea ennustaa, minkälaisia asioita aineistosta nousisi esiin.

5.1 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi opinnäytetyön analyysimenetelmänä

Tuomi ja Sarajärvi (108–109, 2009) kuvaavat teoksessaan aineistolähtöisen analyysin kolmen vaiheen kautta. Ensimmäisessä vaiheessa aineisto pelkistetään eli redusoidaan, toisessa ryhmitellään eli klusteroidaan ja kolmannessa aineistosta luodaan teoreettisia käsitteitä eli aineisto abstrahoidaan. Pelkistettävä aineisto voi olla auki kirjoitettu haastatteluaineisto, asiakirja tai muu dokumentti, josta pelkistämävaiheessa poimitaan tutkimuksen kannalta olennainen informaatio erilleen. Oman tutkimuksemme kohdalla pelkistettävä aineistomme muodostui valmiista 4-6-vuotiaiden lasten puhuttujen vastausten litteroinneista, jotka luovutettiin tutkimuskäyttöömme Excel-tiedostoina. Aineistomme oli siis niin sanottu sekundaariaineisto. Litteroinnit oli toteutettu usean eri henkilön toimesta, mikä näkyi aineistossa litterointitekniikoiden vaihtelevuutena. Litterointeja toteuttivat opiskelijat sekä ammattikorkeakoulun että yliopiston puolelta syksyn 2012 ja kevään 2013 aikana. Pyrimme kuitenkin selvittämään litteroinnissa esiin tulleet pienet epäselvyydet huolellisesti osana analyysiamme.

Aineiston pelkistämisvaihetta voi ohjata tutkimustehtävä, jonka perusteella aineistosta valitaan tutkimustehtävän kannalta olennaiset ilmaukset, jotka kirjataan auki yksinkertaistettuun muotoon (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109). Opinnäytetyössämme pelkistämistä ohjasivat tutkimuskysymyksemme: Mitkä toiminnot lapset kokevat positiivisina ja mielekkäinä? Eroavatko lasten mainitsevat toiminnot vuorohoito- ja päivähoitolas-ten vastauksissa? Miten lasten mainitsevat toiminnot vaihtelevat eri vuorokauden aikoina? Tutkimuskysymysten avulla valitsimme litteroidusta aineistosta omaan tutkimuskäyttöömme sopivan aineiston. Tutkimuskysymykset ohjasivat esimerkiksi valitsemaan aineistosta nimenomaan lapsille suunnattujen kysymysten vastaukset, jotka käsittelivät jollakin tavalla lasten toimintaa tai toimintoja.

Aineiston ryhmittely eli klusterointivaiheessa aineistosta koodatut eli yksinkertaistetut alkuperäisilmaukset käydään läpi huolellisesti, ja aineiston ilmauksista pyritään löytämään yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Samaa asiaa tarkoittavat ilmaukset ryhmitellään yhteen ja yhdistetään luokaksi sekä nimetään luokan sisältöä vastaavalla käsitteellä. Luokittelussa aineisto tiivistyy ja järjestyy uudelleen, koska siinä yksittäiset tekijät yhdistyvät laajemmiksi käsitteiksi tai kokonaisuuksiksi. Luokittelun jälkeen aineisto voidaan esittää taulukoissa ja laskea kuinka monta kertaa kukin luokka esiintyy ja saada aineisto näin määrälliseen muotoon. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93, 110.) Käytämme työssämme jatkossa synonyymeina käsitteitä yläkategoria ja yläluokka sekä alakategoria ja alaluokka.

Opinnäytetyöhömmme valikoitui kokonaisuudessaan yli 900 alkuperäisilmausta, joista muodostimme pelkistämisen ja luokittelun avulla yksinkertaistettuja taulukoita. Analyysivaiheessamme esimerkiksi alkuperäisilmaisu ”Minä olen leikkinyt legoilla.” on aluksi pelkistetty muotoon **leikkiminen legoilla**. Sen jälkeen se on yhdistetty samankaltaisten ilmausten kanssa alaluokaksi, joka nimettiin **leikkiminen leikkikaluilla/-materiaaleilla**, tämän jälkeen kaikki leikkimiseen liittyvät alakategoriat yhdistettiin yläkategorian **leikki** alle. Tavallisesti klusterointivaihetta seuraa aineiston abstrahointi, johon klusteroinnin (luokittelun) katsotaan kuuluvan osana. Abstrahointivaiheessa luokitteluvaiheessa muodostettuja luokkia yhdistetään edelleen niin kauan kuin se on sisällön näkökulmasta mahdollista. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93, 110.) Opinnäytetyössämme yläluokkia jätettiin tarkoituksella melko paljon (20 kappaletta), koska halusimme niiden säilyttävän tiedon alkuperäisistä ilmauksista edes jollain tavalla. Emme halunneet, että luokista olisi muodostunut liian yleisiä luokkia, jolloin luokan nimi

ei olisi enää kertonut lukijalle, minkä tyyllisiä alkuperäisilmauksia luokka varsinaisesti sisältää. Olisimme esimerkiksi voineet yhdistää leikki kategorian alle myös ulkoleikit, mutta halusimme erottaa selvästi tekemisen, joka tapahtuu ulkotilassa sisätilassa tapahtuvasta leikistä. Tämän vuoksi yhdistimme ulkoleikit kategorian ulkoilu ja ulkoleikit alle.

Yhteen taulukkoon tulivat vastaukset, jotka oli kerätty päivähoitolapsilta toiseen vastaukset, jotka oli kerätty vuorohoitolapsilta. Tämän jälkeen jaottelimme vastaukset vielä vuorokauden aikojen mukaan aamu-, päivä- ja iltataulukoihin. Yhteensä Exceltaulukoita syntyi kuusi kappaletta.

Alkuperäisilmaukset järjestimme ensiksi allekkain kussakin taulukossa vasemmalta laskettuna viidenteen sarakkeeseen. Tämän jälkeen pelkistimme alkuperäisilmaukset neljänteen sarakkeeseen allekkain samalle riville kuin alkuperäisilmaisuus. Pelkistämisen vaiheessa pyrimme säilyttämään mahdollisimman tarkasti alkuperäisessä ilmauksessa olevan informaation (ks. tarkemmin taulukko 3). Jos alkuperäisessä ilmauksessa esiintyi useampia toimintoja, jakaantui ilmaus tässä vaiheessa useampaan pelkistettyyn ilmaukseen. Esimerkiksi ”Leikkiä äitin kaa ja saunoa” jakaantui tässä vaiheessa pelkistettyihin ilmauksiin ”leikkiminen äidin kanssa” ja ”saunominen”.

Ilmausten pelkistämisen vaiheessa laitoimme tekemistä kertovan verbin pelkistetyn ilmauksen alkuun, jotta myöhemmässä vaiheessa tehty järjestely olisi helpompaa. Pelkistämisen jälkeen teimme uuden sarakkeen, johon järjestimme samaan asiaan liittyvät ilmaukset. Esimerkiksi laitoimme leikkimistä koskevat ilmaukset sarakkeen ylimmäksi. Yksittäiset ilmaukset laitoimme sarakkeen alimmaiseksi. Varmistimme suodatus-toiminnon avulla sen, että kaikki pelkistetyt ilmaukset säilyvät mukana jokaisessa analyysivaiheessa. Seuraavassa sarakkeessa laskimme yhteen samaa tarkoittavat pelkistetyt ilmaukset. Kun leikkimistä oli ilmaistu 19 kertaa, se merkittiin sarakkeeseen ”19 leikkiminen”. Yläkategorioihin saamista vastauksista koostimme lopulta yhdeksän ympyrädiagrammia kuvaamaan työmme tuloksia. Yhteensä yläkategorioita muodostui 20 kappaletta.

TAULUKKO 3. Esimerkki yhden yläkategorian muodostamisesta

YLÄKATEGORIA	ALAKATEGORIA	PELKISTETTY ILMAISU	ALKUPERÄINEN ILMAISU	
LEIKKI	LEIKKIMINEN (EI MÄÄRITELTY)	leikkiminen	"Leikkiä."	
		leikkiminen	"Leikkinyt."	
		leikkiminen	"No on kiva kun on leikkinyt."	
	ROOLILEIKIT	Leikkiminen krokotiileja isän kanssa	leikkiminen krokotiileja isän kanssa	"Koska sain yläkerrassa leikkiä isän kaa rokotiileja minä olin pikkurokotiili ja isä oli isorokotiili."
		leikkiminen lääkärileikkiä	leikkiminen lääkärileikkiä	"Lääkärileikki."
		leikkiminen kampaamo	leikkiminen kampaamo	"No tota, leikin tänään yläkerran kotiksessa, sitten leikin kampaamo ja semmosta. Tänään eskarissa tein..."
	SOSIAALINEN TEKEMINEN/LEIKKI	leikkiminen äidin kanssa	leikkiminen äidin kanssa	"Leikkiä äitin kaa ja saunoa."
		leikkiminen kavereiden kanssa	leikkiminen kavereiden kanssa	"Leikin kavereitten kanssa."
		leikkiminen jonkun kanssa	leikkiminen jonkun kanssa	"Leikin Eeron ja Tuomaksen kanssa."
		leikkiminen tervapataa	leikkiminen tervapataa	"Leikin tervapataa ja leivoin pullia."
	LEIKKIMINEN LEIKKIKALUILLA/-MATERIAALEILLA	leikkiminen barbeilla ja poneilla	leikkiminen barbeilla ja poneilla	"Barbeilla leikkiminen ja poneilla."
		leikkiminen autoilla	leikkiminen autoilla	"Leikkiä autoilla."
		leikkiminen merirosvoilla	leikkiminen merirosvoilla	"On kiva leikkii merirosvoilla, on kiva leikkii, on kiva hetki askarrella."
		leikkiminen legoilla	leikkiminen legoilla	"Minä olen leikkinyt legoilla."
		leikkiminen dinoilla	leikkiminen dinoilla	"Leikkiä dinoilla."
	leikkiminen villieläimillä	leikkiminen villieläimillä	"Leikkiä villieläimillä."	

5.2 Analyysin aikana hylätyt vastaukset

Sisällönanalyysi pohjautuu tulkintaan ja päättelyyn, jossa edetään empiirisestä aineistosta kohti käsitteellisempää näkemystä tutkittavasta ilmiöstä eli luodaan selkeämpi kuvaus tutkimuskohteesta. Sisällönanalyysissa tutkijan tehtävänä on pyrkiä ymmärtämään tutkittaviaan heidän omasta näkökulmastaan jokaisessa analyysin vaiheessaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 111–113.) Koska halusimme luoda kuvan juuri lapsen omasta näkökulmasta mielekkäistä toiminnoista, huomioimme tutkimuksessamme ainoastaan lasten omat vastaukset. Emme ottaneet opinnäytetyössämme huomioon lapsen vanhemman tai muun huoltajan antamia vastauksia. Karsimme tutkimuksettamme pois myös lasten vastaukset, joiden litteroinneista kävi ilmi, että lasta oli autettu vastaamaan esimerkiksi kuiskaamalla lapselle mallivastaus. Yksi hylätty vastaus monien joukosta oli esimerkiksi ”lastenohjelmien katsominen (äiti kuiskannut)”. Muita poissulkukriteereitä olivat epäselvät äänitteet, joissa esimerkiksi lapsen puhe oli

katkennut tai lause oli jäänyt kesken. Toisekseen vastaus saattoi olla muuten epäselvä, jonka vuoksi oli vaikea ymmärtää litteroinnista, mitä lapsi oli tarkoittanut.

5.3 Analyysin yläkategoriat

Kaikissa taulukoissa kategorioinnit eli luokittelut toteutettiin samalla periaatteella. Taulukoissa pelkistetyt ilmaukset jaoteltiin ensin alakategorioiden alle ja tämän jälkeen alakategorioita yhdistettiin yläkategorioiksi. Ympyrädiagrammeissa (ks. 28, 32–33 ja liitteet 2-7) näkyvät ainoastaan yläkategoriat. Ympyrädiagrammeissa näkyy myös kunkin yläluokan prosentuaalinen osuus koko taulukon ilmausten määrästä. Alla on selitetty tarkemmin, miten taulukoissa eniten ilmauksia keränneet yläluokat on muodostettu ja minkälaisia ilmauksia luokkien alle esimerkiksi kuuluu. Yläluokat on merkitty tekstissä suuraakkosin, koska luokat ovat myös ympyrädiagrammeissa suuraakkosin. Alaluokkien nimet on puolestaan paksunnettu tekstistä.

Yläluokan **LEIKKI** alle kuuluvat alaluokat **leikkiminen (ei määritelty), sosiaalinen tekeminen/leikki, roolileikit, leikkiminen leikkikaluilla/-materiaaleilla**. Yksittäiset ilmaukset on jaoteltu näiden alaluokkien alle, parhaiten pelkistettyä ilmausta vastaavan luokan alle. Tarkemman kuvan leikki-yläluokan muotoutumisesta saa sivun 24 taulukosta 3.

Yläluokka **ULKOILU & ULKOLEIKKI** on jaoteltu alaluokkiin **ulkona leikkiminen, ulkoileminen ja ulkona tapahtuva toiminta**. Luokkaan kuuluvia lasten mainitsemia toimintoja ovat esimerkiksi *”pyöräileminen”, ”retkeileminen”, ”trampoliinilla hyppiminen”, ”hyppynarulla hyppiminen”* ja *”lenkkeily”*.

KYLÄILEMINEN, KÄYNNIT & ASIOINTI alle kuuluvat **kyläilyyn, käymisiin ja asiointiin** liittyvät toiminnot, kuten *”kaupassa käynnit”, ”parturissa käynnit”, ”vierailut mummolassa/ystävällä”* sekä *”jonkun henkilön käyminen kylässä”*.

MUUT ILMAUKSET kategoriaan on yhdistetty ilmaukset, joista ei käynyt ilmi toimintoja. Esimerkiksi ilmaukset kuten, *”kaikki”, ”en tiedä”, ”en mitään”, ”ei mitään”* ja *”ei mitään”*. Koko aineistosta muut ilmaukset-yläkategoriaan kuuluvia ilmauksia löytyi kaiken kaikkiaan aineistosta melko paljon.

SYÖMINEN, RUUANLAITTO & LEIPOMINEN kategoriaan on yhdistetty ilmaukset, jotka nimensäkin mukaisesti liittyvät **syömiseen, ruuanlaittoon tai leipomiseen**, esimerkiksi ilmaukset, kuten *”syöminen karkkia”*, *”syöminen jäätelöä”*, *”leipominen äidin kanssa”*, *”lettujen paistaminen”* ja *”grillaaminen”*.

TELEVISION & VIDEOIDEN KATSOMINEN on muodostettu **television katsomiseen ja ohjelmien ja videoiden katsomiseen** liittyvistä toiminnoista, kuten *”lastenohjelmien katsominen”*, *”elokuvan katsominen”* ja *”Salkkarit ohjelman katsominen”*.

PELAAMINEN luokkaan kuuluvat erilaiset pelaamiseen liittyvät toiminnot, kuten **pelaaminen (ei määritelty), pallopelit, pelikonsoleilla pelaaminen ja kortti- ja lautapelit**.

UNI, LEPO & HERÄÄMINEN kategoriaan on yhdistetty **nukkumiseen, lepäilyyn ja heräämiseen** liittyvät ilmaukset. Kategoriaan on myös yhdistetty ilmaukset, joissa lapsi on maininnut menevänsä äidin tai isä viereen yöllä/aamulla.

ILLIIN LIITTYVÄT ILMAUKSET kategoriaan on liitetty lasten ilmaukset, jossa on esiintynyt mobiilisovelluksen Illi-hahmo, joka on esittänyt kysymykset lapsille. Ilmauksissa lapsi on saattanut esimerkiksi mainita, että kivointa aamussa on ollut, kun on saanut vastata Illi-postiin.

YKSITTÄISET ILMAUKSET kategoriaan on yhdistetty ilmaukset, joille ei löytynyt sopivaa kategoriaa. Kyseessä on kertaalleen esille tulleita yksittäisiä ilmauksia, jotka eivät millään tavalla liity toisiinsa, esimerkkinä ilmauksista: *”hajuveden valmistus”*, *”hampaan irtoaminen”* ja *”rahojen laskeminen”*.

KUVATAIDE & KÄSITYÖT yläluokkaan on koottu yhteen lasten ilmauksia, jotka liittyvät esimerkiksi **piirtämiseen, maalaamiseen, värittämiseen, askarteluun ja lahjojen tekemiseen**.

6 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

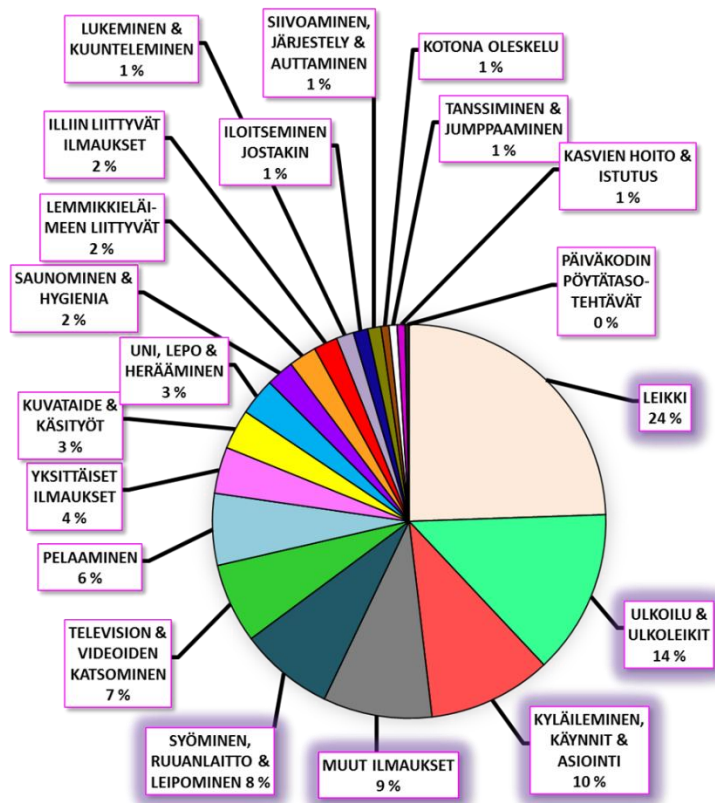
Kuvaamme opinnäytetyömme tulokset kuvainnollisesti ympyrädiagrammeissa, jossa värit toiminnoissa ovat taulukon 4 mukaisesti.

TAULUKKO 4. Ympyrädiagrammien värit eri toiminnoissa

LEIKKI
ULKOILU & ULKOLEIKIT
KYLÄILEMINEN, KÄYNNIT & ASIOINTI
MUUT ILMAUKSET
SYÖMINEN, RUUANLAITTO & LEIPOMINEN
TELEVISION & VIDEOIDEN KATSOMINEN
PELAAMINEN
YKSITTÄISET ILMAUKSET
KUVATAIDE & KÄSITYÖT
UNI, LEPO & HERÄÄMINEN
SAUNOMINEN & HYGIENIA
LEMMIKKIELÄIMEEN LIITTYVÄT
ILLIIN LIITTYVÄT ILMAUKSET
LUKEMINEN & KUUNTELEMINEN
ILOITSEMINEN JOSTAKIN
SIIVOAMINEN, JÄRJESTELY & AUTTAMINEN
KOTONA OLESKELU
TANSSIMINEN & JUMPPAAMINEN
KASVIEN HOITO & ISTUTUS
PÄIVÄKODIN PÖYTÄTASOTEHTÄVÄT

6.1 Lasten positiivisina ja mielekkäinä kokemat toiminnot

Analyysin perusteella kaikkien lasten mielestä mukavimpia toimintoja olivat: leikki, ulkoilu ja ulkoleikit, kyläileminen, käynnit ja asiointi sekä syöminen, ruuanlaitto ja leipominen. Yhteensä lasten alkuperäisistä vastauksista löytyi pelkistämisen jälkeen 961 toimintaa käsittävää ilmausta. Kuvioon 3 on koottu kaikkien tutkimukseen osallistuneiden lasten ilmaisemat toiminnot. Eniten ilmaisuja keränneet kategoriat on rajattu ympyrädiagrammeihin toisista erottuvalla värillä.

KUVIO 3. Kaikkien lasten toiminnot

Lasten mielestä mukavinta oli selkeästi **leikkiminen**, joka näkyy leikkikategorian suuren osuutena kaikista lasten mainitsemista toiminnoista. Leikkikategoriaan kuuluu 224 pelkistettyä ilmausta ja suhteutettuna pelkistettyjen ilmaisujen kokonaismäärään (961), leikin osuudeksi muodostui 24 %. Leikkiminen ilmeni kokonaisaineistossa hyvin monimuotoisena ja perinteisenä. Lapset toivat esiin iloaan saadessaan leikkiä yhdessä jonkun toisen kanssa. Erityisesti perheenjäsenet ja ystävät nousivat tärkeään asemaan lasten vastauksissa.

”Oon pelannut äitin kans muuttuvaa labyrinttia ja oon Eeron kans leikkinyt pikkulegoilla.”

”On ollu kivaa kavereitten kaa leikkiä.”

”Kaikkein kivointa oli se kun päästiin leikkimään kavereitten kaa kolmistaan Tarsan-leikkiä.”

Roolileikkejä aineistosta nousi suhteessa paljon vähemmän kuin muita leikkimuotoja. Joitakin mainintoja roolileikeistä kuitenkin oli.

”Koska sain yläkerrassa leikkiä isän kaa rokotileja ja minä olin pikkurokotiili ja isä oli isorokotiili.”

”Pollan ja rosvon leikkiminen kavereiden kans.”

Lapset kertoivat leikkineensä paljon erilaisilla leikkikalulla. Leikkikalut olivat mielestämme varsin perinteisiä ja niistä löytyivät eri sukupuolille tyypilliset lelut. Lapset kertoivat muun muassa leikkineensä legoilla, autoilla, eläimillä ja barbeilla.

”Minä olen leikkinyt barbeilla ja kylvänyt siemeniä.”

”Emmä tiedä oikein...oon mä leikkinyt legoilla.”

”Oon leikkinyt äitin kaa avaimenpiilotus.”

Lapset olivat vastanneet useimmiten Illi-hahmon kysymyksiin melko lyhyesti esimerkiksi yhdellä tai muutamalla sanalla. Näistä tarkemmin määrittelemättömistä vastauksista ei voinut tietää, minkälaisia leikkejä lapsi oli todella leikkinyt, mutta voidaan kuitenkin todeta, että lapsi oli leikkinyt.

”Leikkinyt.”

Toiseksi mieluisinta tekemistä lasten mielestä oli **ulkoilu ja ulkona leikkiminen**. Kategorian osuus kokonaisilmauksista oli 14 % (124 pelkistettyä ilmausta). Lasten vastauksissa esiin nousi ilo kevään koittamisesta ja erilaiset kevääseen tyypillisesti liittyvät toiminnot.

”Kun me oltiin ulkona.”

”Olen ollut äitin ja Laran kanssa pihalla.”

”Sain leikkiä ulkona hippasta ja keinua.”

Lapset toivat esiin iloa pyörällä ajamaan oppimisestaan ja pihalla puuhastelusta.

”Olen äitin kanssa pyöräillyt ja leikkinyt ulkona ja tehnyt kaikenlaista.”

”Käyn pyöräilee ilman apupyöriä kor korttelin ympäri ja kääntyäkin osaan.”

Lisäksi lapset kokivat ulkoilemisen, trampoliinilla ja hyppynarulla hyppimisen mukavina toimintoina.

”Kaikkein hauskinta kun sain pyöräillä ja olla ulkona ja pomppia trampoliinilla.”

”Leikkinyt kaverin ja pikkusiskon kaa vesisotaa.”

Myös retkeileminen oli lapsille mieluista tekemistä.

”Rillattu ja veneilty.”

”Auttanu pyykeissä, käyny kalalla.”

”Ku mun kaverin isä ja mun kaverin isovelji ja mun isovelji ja sen mun kaverin isoveljin isä oltiin tuolla metsässä tekemässä jousipyssyjä.”

Kyläilemiseen, käymiseen ja asiointiin liittyvät toiminnot olivat lasten mielestä seuraavaksi tärkeimpiä toimintoja. Osuudeltaan ne kattoivat 10 % (93 pelkistettyä ilmausta) kaikista toiminnoista. Lasten mielestä mukavaa oli käydä kaupassa perheen kesken, vierailla mummolassa tai käydä kylässä kavereiden luona.

”Äitin ja isoveikan kaa käytiin kaupas ja sai syödä synttärisherkkuja.”

”Meen yökylään mummolaan.”

”No me ollaan mummon luona ja ei muuta.”

”Mä oon menny äitin kaa Aadan synttäreille.”

Lisäksi lasten mielestä oli mukavaa, kun vieraita kävi kotona kylässä.

”Minun äi mummo ja pappa ja Lasse-eno ja Mari-täti tulivat käymään.”

Harrastuksissa käyminen ja vieraileminen isän tai äidin työpaikalla oli myös lapsille merkityksellistä.

”Käynyt isin työpaikalla.”

”Käyny uimahallissa.”

”Se että me käytiin uimakoulussa ja kävin Pandan tehtaalla.”

”Me käytiin kattoo isoveljen pelejä ja käytiin Hesessä.”

Muut ilmaukset-kategoriaan, joka kattoi 9 % (82 pelkistettyä ilmausta) kaikista lasten ilmauksista, yhdistyivät lasten vastaukset, joista ei käynyt ilmi mitään toimintaa. Lasten oli välillä vaikea vastata illille, mikä heidän mielestään on ollut kivaa ja mitä he ovat tehneet.

”Emmää tiä.”

”Tehnyt kaikenlaista.”

”Kaikkea.”

”En mitään ihmeellistä.”

Toisinaan he eivät muistaneet ja toisinaan eivät kokeneet tehneensä mitään ihmeellistä.

”En muista.”

”Ei oo mikää ollu kiva hetki. Mut on joku... en muista.”

”Mä en tehny mitää.”

”En yhtikäs mitään.”

Lapset myös toisinaan kokivat, että kaikki on ollut kivaa ja toisinaan taas, että mikään ei ole ollut kivaa.

”No kaikki on vähän kivaa.”

”No ei oo oikein ollu kaikkein kivointa mut mut kyllä on kaikki ollut kivoja.”

”Ei oo ollu yhtään hauskaa.”

”Ei ole nyt niin kivaa hetkeä ollut.”

Viidenneksi merkityksellisintä toimintaa lasten mielestä olivat **syömiseen, ruuanlaittoon ja leipomiseen** liittyvät toiminnot. Näiden osuus oli 8 % (71 pelkistettyä ilmausta) kaikista ilmauksista. Yhteiset ruuanlaitto- ja ruokailuhetket perheen kesken olivat lasten mielestä mukavia. Lapset kertoivat nauttivansa erilaisten ruokien syömisestä.

”Se kun olen saanut olen saanut katsoa lastenohjelmia ja syödä leipää niin paljon kuin olen halunnut.”

”Syödä aamupalaa.”

”Syöminen oli aika hauskaa.”

”Se kun saa syödä vähän jugurttia ja leikkiä päiväkodissa.”

Myös herkkujen syöminen nousi lasten vastauksissa usein esiin.

”Syödä leffaherkkuja ja nukkuminen oli hauskaa.”

”Olen syönyt öö vohvelin ja juonut limsaa.”

”Kot kot kot kot kot kotona no kivin hetki oli se kun syötiin jäätelöt.”

Yhteiset leipomishetket perheenjäsenten kanssa olivat mukavia.

”Tehnyt äitin kanssa kohta muffinssit.”

”Mä oon leiponu äitin ja isin kaa ja askarrellu niin se on iha hauskaa.”

”Se kun leivottiin pullia.”

”Äitin kanssa oon syöny äitin leipomaa sämpylää.”

Lapset kertoivat lisäksi yhteisistä ruokailuhetkistä perheen jäsenten kanssa.

”Rillattu ja veneilty.”

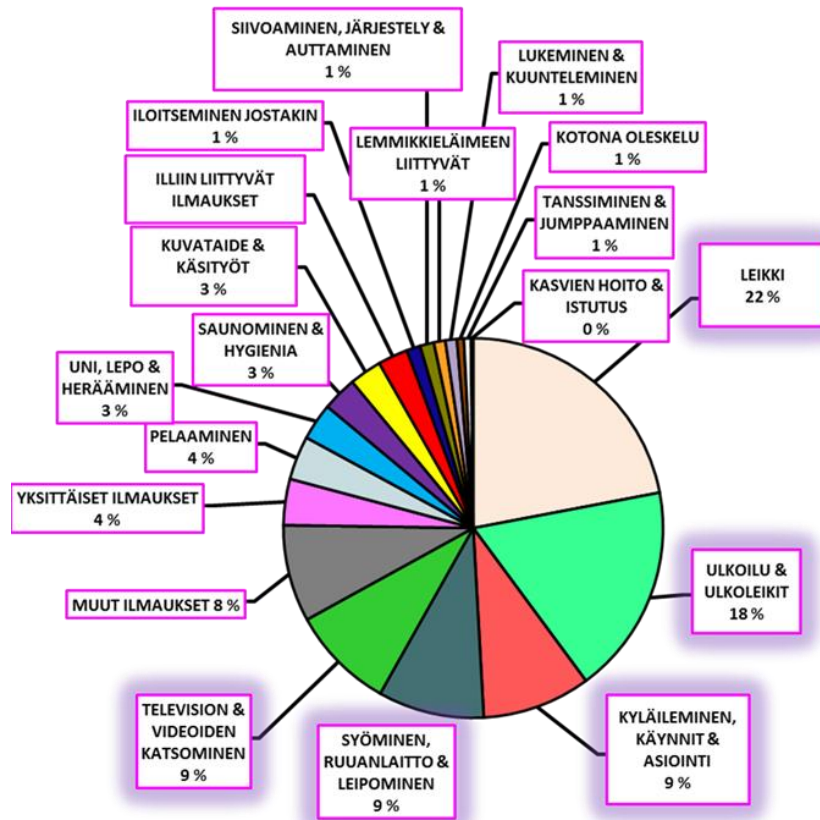
”No että me käytiin kaupassa ja parturissa ja syödään tänään hot rokkeja. Haluaisitko sinä Illi siitä tai siis haluaisitko sinä oman hot rokin?”

”Käytiin jumpassa, käytiin kirjastossa ja käytiin hampurilaisella.”

6.2 Vertailua vuoro- ja päivähoitolaisten vastausten välillä

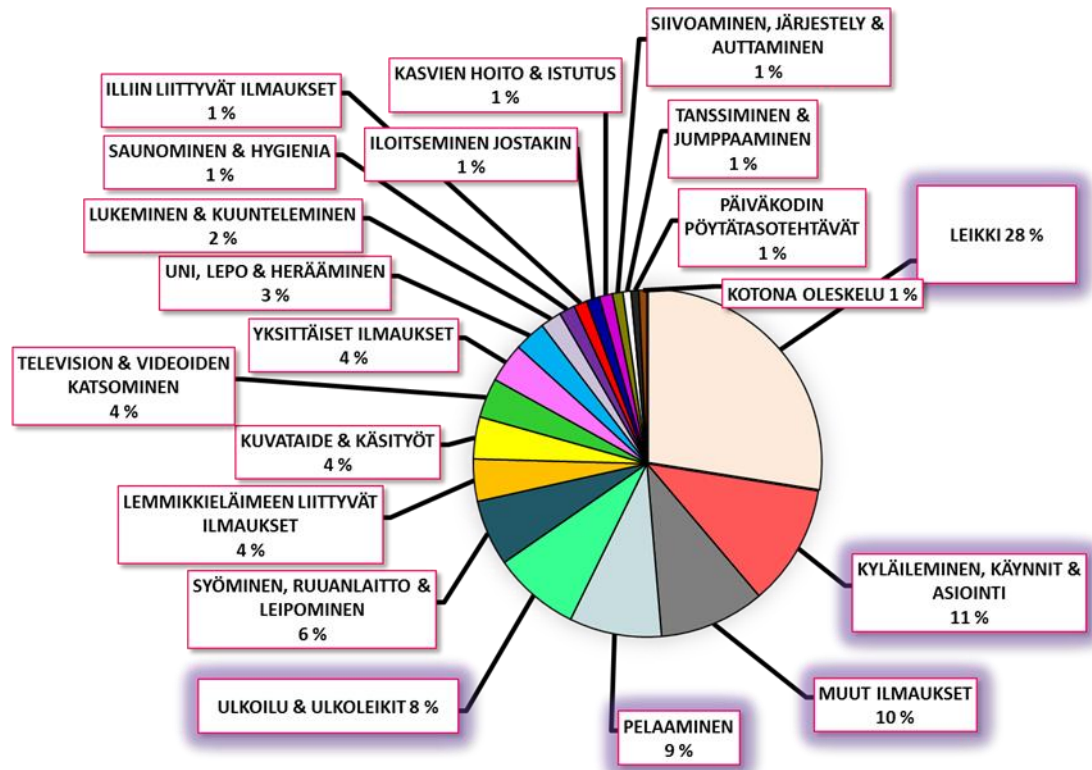
Yhtenä tavoitteena opinnäytetyössämme oli vertailla eri hoitomuodoissa ilmeneviä lasten toimintoja. Vuoro- ja päivähoitolaisten mielestä (ks. Kuvio 4) mielekkäimmät toiminnot

olivat: leikki, ulkoilu ja ulkoleikit, kyläileminen, käynnit ja asiointi, syöminen, ruuanlaitto ja leipominen sekä television ja videoiden katsominen. Yhteensä vuorohoitolasten vastauksista löytyi 509 toimintaa käsittävää ilmausta.

KUVIO 4. Vuorohoitolasten kaikki toiminnot

Päivähoitolasten toiminnoista (ks. Kuvio 5) puolestaan suosituimmiksi nousivat: leikki, kyläileminen, käynnit ja asiointi, muut ilmaukset, pelaaminen sekä ulkoilu ja ulkoleikit. Yhteensä päivähoitolasten vastauksista löytyi 407 toimintaa käsittävää ilmausta.

KUVIO 5. Päivähoitolasten kaikki toiminnot

Vuorohoito

Vuorohoitolapset nauttivat **leikkimisestä** eniten. Leikin osuus kattoi 22 % (112 pelkistettyä ilmausta) kaikista ilmauksista. Leikkiminen näyttäytyi monipuolisena. Aineistosta nousivat eri sukupuolille tyypilliset leikit, kuten tytöille perinteisesti kuuluvat Barbie- ja heppaleikit ja pojille kuuluvat auto ja legoleikit. Lapset myös leikkivät usein yhdessä perheenjäsenten ja ystävien kanssa.

Ulkoilun ja ulkoleikkien osuus vuorohoitolapsilla oli 18 % (91 pelkistettyä ilmausta) kaikista ilmauksista. Lapset ovat puuhastelleet ulkona monipuolisesti. He ovat ulkoilleet, leikkineet ulkona yhteisleikkejä, pyöräilleet ja rullaluistelleet. Ulkoilu painottui selkeästi lasten vastauksissa päivä- ja ilta-aikaan.

Kyläilemisen, käyntien ja asiointien osuus vuorohoitolasten vastauksissa oli 9 % (47 pelkistettyä ilmausta) kaikista ilmauksista. Lasten mielestä oli mukavaa käydä kylässä mummolassa tai kavereiden luona. Lisäksi lapset nauttivat uimassa ja kaupassa käymisestä. Aamulla lapset kertoivat myös, että on kivaa päästä käymään päiväkodissa.

Syömiseen, ruuanlaittoon ja leivontaan liittyvät toiminnot nousivat vuorohoitolasten mielestä neljänneksi mielekkäimmäksi toiminnaksi ja niiden osuus oli 9 % (46 pelkistettyä ilmausta). Erityisesti erilaiset herkut, kuten karkki, jäätelö ja leivonnaiset olivat lasten mieleen. Myös kotona syöminen nousi vastauksissa tärkeään asemaan.

Myös **television ja videoiden katsominen** ylsi viiden yleisimmän toiminnan joukkoon 9 % (45 pelkistettyä ilmausta) osuudellaan vuorohoitolasten vastauksissa. Lapset katsoivat aamuisin usein lastenohjelmia kuten Pikku Kakkosta. Päivisin ja iltaisin katselu painottui enemmän elokuviin. Television katselua tapahtui lasten vastausten perusteella käytännössä ainoastaan kotona. Erityisesti aamulla lastenohjelmien katseleminen vaikutti olevan merkityksellinen toiminta lapsille.

Päivähoito

Päivähoitolasten mielestä **leikkiminen** nousi myös suosituimmaksi toiminnaksi. Tämän osuus kattoi 28 % (112 pelkistettyä ilmausta) kaikista ilmauksista. Lapset leikkivät koko päivän ajan ja lasten leikit olivat monipuolisia. Leikeissä esiintyi lego-, auto- ja Barbie-leikkejä sekä yhteisleikkejä kavereiden ja sisarusten kanssa. Päiväkodissa lapset leikkivät eniten erilaisia sosiaalisia leikkejä.

Päivähoitolapsilla **kyläilemiseen, käynteihin ja asiointeihin** liittyvien vastausten osuus oli 11 % (46 pelkistettyä ilmausta). Useimmiten lapset kyläilivät ja asioivat lähinnä jonkun ihmisen kanssa. Erityisesti kotoa käsin ilta-aikaan lapset kävivät vanhempiensa kanssa kaupassa, kyläilemässä mummolassa, uimassa tai kahvilla.

Päivähoitolapsilla **muut ilmaukset** kategorian osuus oli 10 % (40 pelkistettyä ilmausta), joka on huomattavan suuri osuus kokonaisilmausten määrästä. Erityisesti aamuisin ja iltaisin lapset eivät osanneet vastata Illi-hahmon kysymyksiin. Suurin osa vastauksista oli ”en tiedä”- tai ”ei mikään” vastauksia.

Pelaaminen kattoi 9 % (35 pelkistettyä ilmausta) osuuden päivähoitolasten kaikista ilmauksista. Lapset kertoivat pelanneensa tietokoneella ja pelikonsoleilla sekä pelanneensa erilaisia lauta- ja korttipelejä. Pallopeleistä erityisesti jalkapallo oli lapsille mieluista. Lauta- ja korttipeleistä Muuttuva labyrintti ja Uno mainittiin vastauksissa.

Päivähoitolapsilla **ulkoilun ja ulkoleikkien** osuus oli 8 % (33 pelkistettyä ilmausta) kaikista ilmauksista. Ulkoilua tapahtui erityisesti päivällä päiväkodissa ja iltaisin kotona. Vastauksissa painottui enemmän ulkoilu kuin ulkoleikit. Lapset vastasivat olleensa esimerkiksi ulkoilemassa tai pyöräilemässä. Ulkona leikkimistä vastauksissa ilmeni huomattavasti vähemmän.

Vertailua ja yhteenvetoa

Leikkiminen nousee sekä vuorohoitolapsilla että päivähoitolapsilla merkittävimmäksi toiminnoksi. Leikkiminen näyttyy lasten arjessa monipuolisena sekä vuorohoidon että päivähoidon puolella, ja se kattaa selkeästi suuren osan lasten ajasta. Alla on havainnollistettuna suoria lainauksia lasten vastauksista. Lainaukset koottiin sekä vuorohoitolaisten että päivähoitolaisten vastauksista, ja ne on merkitty hoitomuodon mukaisesti: Vuorohoito=V, Päivähoito=P.

(V) ”On kiva kun mä oon leikkiny patteriautolla.”

(V) ”Leikkiny.”

(V) ”Leikin dinoilla.”

(P) ”Leikin Antin kanssa.”

(P) ”On ollut kiva leikkiä.”

(P) ”Leikin leegoil.”

Ulkoilun osuus päivähoitolapsilla keskittyi ainoastaan ilta-aikaan, kun taas vuorohoidossa ulkoilun osuus oli huomattavasti suurempi ja jakaantui tasaisemmin sekä päivä että ilta-aikaan. Ulkoilu näyttyy vuorohoitolapsilla monipuolisempana ja lapset määrittivät tarkemmin vastauksissaan ulkona tapahtuneita toimintoja. Vastauksista nousi esimerkiksi erilaisia leikkejä, pyöräilyä, keinumista, trampoliinilla hyppimistä ja veneilyä. Päivähoidon puolella lapset puolestaan toivat lähinnä esiin käyneensä ulkona ja eivät määritelleet ulkona tapahtunutta toimintaa tarkemmin.

(V) ”Leikkiny kaverin ja pikkusiskon kaa vesisotaa.”

(V) ”Kaikkein hauskinta kun sain pyöräillä ja olla ulkona ja pomppia trampoliinilla.”

(P) ”Jeeee että olin pihalla.”

(P) ”Ollu ulkona paljon.”

Sekä vuorohoito- ja päivähoitolapsilla **kyläilemisten, käyntien ja asiointien** määrä

oli suhteellisen sama ja molemmissa toiminnat painottuvat selkeästi kotona ilta-ajalle. Molemmissa ryhmissä kaupassa käyminen perheen kesken ja kyläilyt sukulaisilla ja kavereilla olivat lapsille tärkeitä. Myös vieraiden käyminen lasten kotona oli lapsille mieluisaa. Erityisesti vuorohoidon puolella mummolassa käynnit ilta-aikaan nousivat esiin lasten vastuksissa.

Päivähoidossa **syöminen, ruuanlaitto ja leipominen** eivät nousseet viiden suurimman kategorian joukkoon, vaan jäivät sijalle kuusi prosenttiosuudellaan 6 %. Vuorohoitolapsilla syömiseen liittyviä toimintoja oli selkeästi enemmän. Molemmissa hoitomuodoissa lapset toivat esille tykkäävänsä herkkujen syömisestä. Vuorohoidon puolelta vastauksissa tuli esille kuitenkin enemmän ruokien syömistä, kuten aamupalan syömistä. Leipomiseen ja ruuanlaittoon liittyviä asioita lapset toivat vähemmän esille, mutta näitäkin löytyi joukosta. Leipomisessa ja ruuanlaitossa lapset toivat esiin usein myös toisen henkilön, jonka kanssa toiminta tapahtui esimerkiksi pullan leipominen äidin kanssa tai grillaamista jonkun perheenjäsenen kanssa. On kuitenkin luonnollista, että lapsi ei yksin valmista ruokaa, vaan tekee sitä yhdessä jonkun aikuisen kanssa.

Neljänneksi suurimmaksi kategoriaksi päivähoidossa nousi **pelaaminen**. Mielenkiintoista on, että vuorohoidon puolella vain 4 % ilmauksista käsitteli pelaamista. Pelaaminen on siis paljon yleisempää päivähoidon kuin vuorohoidon puolella. Lapset olivat vastanneet usein vain pelanneensa, mutta eivät sen kummemmin määritelleet pelaamistaan. Vuorohoidon puolelta olevat lapset olivat vastanneet pelanneensa tietokoneella ja pelikonsoleilla sekä pelanneensa pallopelejä kotona. Päivähoidon puolella taas lapset olivat vastanneet pelanneensa pelejä päivän ja illan aikana. Päivähoidon vastauksissa oli enemmän pelaamista tietokoneilla ja pelikonsoleilla. Päivähoitolapset olivat maininneet myös pelanneensa päiväkodissa lauta- ja korttipelejä. Pallopeleistä jalkapallon pelaaminen oli sekä päivähoitolapsille että vuorohoitolapsille mieluista tekemistä.

Television ja videoiden katsominen oli vain vuorohoitolasten vastauksissa viiden suosituimman joukossa. Päivähoitolasten vastauksissa kategoria jäi 4 %:iin, mikä on melko yllättävää. Vuorohoidon puolelta lapset olivat vastanneet aamuisin usein katsovansa televisiota, ja yksi suosituimmista oli lastenohjelmien katsominen. Päivähoidon puolella lapset taas ainoastaan olivat päivisin ja iltaisinkin kotona ollessaan vastanneet

katsovansa ohjelmia ja elokuvia televisiosta. Päivähoitolaisten vastauksissa ei toistunut niin usein lastenohjelmien katsomista kuin vuorohoitolaisten vastauksissa.

Alla olevassa taulukossa 5 on yhteenveto yleisimmistä lasten toiminnoista sekä vuorohoidossa että päivähoidossa.

TAULUKKO 5. Lasten yleisimmät toiminnot

YLEISIMMÄT LASTEN TOIMINNOT			
VUOROHOITO	%	PÄIVÄHOITO	%
LEIKKI	22 %	LEIKKI	28 %
ULKOILU & ULKO-LEIKIT	18 %	KYLÄILEMINEN, KÄYNNIT & ASI-OINTI	11 %
KYLÄILEMINEN, KÄYNNIT & ASI-OINTI	9 %	MUUT ILMAUKSET	10 %
SYÖMINEN, RUUANLAITTO & LEIPOMINEN	9 %	PELAAMINEN	9 %
TELEVISION JA VIDEOIDEN KATSO-MINEN	9 %	ULKOILU & ULKO-LEIKIT	8 %

6.3 Lasten mainitsemat toiminnot eri vuorokauden aikoina

Aamutoiminnot

Vuorohoitolaisten vastauksissa aamulla (ks. liite 2) viisi suurinta toimintaluokkaa olivat television ja videoiden katsominen 19 % (17 ilmausta), leikki 17 % (15 ilmausta), uni, lepo ja herääminen 13 % (12 ilmausta), muut ilmaukset 13 % (12 ilmausta) sekä kyläileminen, käynnit ja asiointi 10 % (9 ilmausta). Yhteensä vuorohoitolaisten aamuvastauksista löytyi 90 toimintaa käsittävää ilmausta. Sen sijaan päivähoitolaisten aamuvastauksissa (ks. Liite 3) viideksi suurimmaksi luokaksi muodostuivat muut ilmaukset 24 % (19 ilmausta), leikki 21 % (17 ilmausta), uni, lepo ja herääminen 10 % (8 ilmausta), syöminen, ruuanlaitto ja leipominen 8 % (6 ilmausta) sekä Illi-hahmoon liittyvät ilmaukset 6 % (5 ilmausta). Päivähoitolaisten aamuvastauksissa toimintaan liittyvää ilmausta oli yhteensä 79.

TAULUKKO 6. Yleisimmät aamulla ilmaistut toiminnot

YLEISIMMÄT LASTEN AAMUN TOIMINNOT			
VUOROHOITO	%	PÄIVÄHOITO	%
TELEVISION & VIDEOIDEN KATSOMINEN	19 %	MUUT ILMAUKSET	24 %
LEIKKI	17 %	LEIKKI	21 %
UNI, LEPO & HERÄÄMINEN	13 %	UNI, LEPO & HERÄÄMINEN	10 %
MUUT ILMAUKSET	13 %	SYÖMINEN, RUUANLAITTO & LEI-POMINEN	8 %
KYLÄILEMINEN, KÄYNNIT & ASIOINTI	10 %	ILLIIN LIITTYVÄT ILMAUKSET	6 %

Vuorohoitolasten aamuun kuului, kuten jo edellä todettiin, selkeästi paljon **television ja videoiden katselemista**. Päivähoitolapsilla television katseleminen oli puolestaan hyvin pienessä roolissa lasten aamutoiminnoissa.

Leikkiminen oli suhteessa yhtä tärkeässä asemassa sekä vuorohoitolasten että päivähoitolaisten aamutoiminnoissa. Leikkiminen näyttäytyi molemmissa hoitomuodoissa samantyyllisenä. Aamulla leikki painottui molemmissa hoitomuodoissa leikkikaluilla leikkimiseen ja sosiaaliseen leikkiin.

Uneen, lepoon ja heräämiseen liittyviä vastauksia nousi aineistosta suurin piirtein saman verran kummassakin hoitomuodossa. Lapset kertoivat esimerkiksi nukkuneensa äidin tai sisaruksen vieressä.

Muut ilmaukset- kategoriassa kokonaismäärässä eri hoitomuotojen välillä oli merkittävä ero. Muihin ilmauksiin lukeutuivat vastaukset, joista ei noussut esiin toimintaa (ks. 26). Muiden ilmausten määrä päivähoitolaisten vastauksissa oli huomattavasti suurempi verrattuna vuorohoitolaisten vastauksiin.

Aamulla **kyläilemiset, käynnit & asiointi**- kategoriaan liittyi lasten vastauksissa päiväkotiin tuleminen/meneminen. Vuorohoitolapset toivat enemmän esille iloa päiväkotiin pääsemisestä. Mahdollisesti päivähoitolapsilla päivähoitoon meneminen on enemmän itsestään selvä asia, jonka vuoksi lapset eivät tuo vastauksissaan esille tätä.

Syömiseen, ruuanlaittoon ja leipomiseen liittyvät vastaukset päivähoitolapsilla olivat viiden suosituimman kategorian joukossa. Myös vuorohoidossa kategorian osuus oli prosentuaalisesti lähes sama, joskaan kategoria ei yltänyt viiden suosituimman toiminnan joukkoon.

Sekä vuorohoitolapset että päivähoitolapset osoittivat puheensa usein puhelimen **Illi-hahmolle**. Lapset toivat vastauksissaan esille iloaan saadessaan vastata Illi-hahmon kysymyksiin. Vuorohoitolapset myös kertoivat leikkineensä Illi-hahmon kanssa. Lukumääräisesti ilmaisuja on molemmissa hoitomuodoissa lähes saman verran, mutta ainoastaan päivähoitolapsilla kategoria nousi viiden yleisimmän kategorian joukkoon.

Päivätoiminnot

Vuorohoitolasten päivävastauksissa (ks. Liite 4) viisi suurinta kategoriaa olivat leikki 34 % (75 ilmausta), ulkoilu ja ulkoleikit 22 % (49 ilmausta), syöminen, ruuanlaitto ja leipominen 8 % (17 ilmausta), muut ilmaukset 7 % (15 ilmausta) sekä yksittäiset ilmaukset 5 % (12 ilmausta). Yhteensä vuorohoitolapsilla toimintaan liittyviä ilmauksia päiväajalta oli yhteensä 222.

Päivähoidon puolella (ks. Liite 5) lasten vastauksissa yleisimmiksi luokiksi muodostuivat leikki 45 % (66 ilmausta), pelaaminen 11 % (16 ilmausta), ulkoilu ja ulkoleikit 7 % (10 ilmausta), kuvataide ja käsityöt 7 % (10 ilmausta) sekä kyläileminen, käynnit ja asiointi 5 % (8 ilmausta). Yhteensä päivähoitolapsilla päivällä vastattuja toimintaan liittyviä ilmauksia oli yhteensä 148.

TAULUKKO 7. Yleisimmät päivällä ilmaistut toiminnot

YLEISIMMÄT LASTEN PÄIVÄTOIMINNOT			
VUOROHOIDO	%	PÄIVÄHOITO	%
LEIKKI	34 %	LEIKKI	45 %
ULKOILU & ULKOLEIKIT	22 %	PELAAMINEN	11 %
SYÖMINEN, RUUANLAITTO & LEIPOMINEN	8 %	ULKOILU & ULKOLEIKIT	7 %
MUUT ILMAUKSET	7 %	KUVATAIDE & KÄSITYÖT	7 %
YKSITTÄISET ILMAUKSET	5 %	KYLÄILEMINEN, KÄYNNIT & ASI-OINTI	5 %

Leikkiminen näyttäytyi suhteessa yhtä tärkeänä sekä vuorohoito- että päivähoitolaisten päivätoiminnoissa. Molemmissa hoitomuodoissa leikki oli samantyylistä. Päivällä lapset leikkivät eniten ja vastauksissa esiintyi useita erilaisia leikkilajeja, kuten sosiaalista leikkiä ja leikkikaluilla leikkimistä. Sosiaalisia leikkejä leikittiin kavereiden ja sisarusten kanssa. Roolileikkejäkin oli päivähoitolaisten vastauksissa. Roolileikit olivat esimerkiksi leikkimistä kotista, poliiseja tai kampaamoja. Leikkikaluleikkeihin kuului legoilla, autolla, nukeilla, barbeilla ja junilla leikkimistä.

Ulkoilu ja ulkoleikit olivat vuorohoitolaisten päivävastauksissa yleisiä. Useissa lasten vastauksissa tuli esille ulkoilun tärkeys ja ulkona leikkiminen jonkun perheenjäsenen tai kaverin kanssa. Vuorohoitolaisten vastauksissa oli myös jonkin verran trampoliinilla hyppimistä, keinumista ja pyöräilemistä. Päivähoitolapsilla sen sijaan ulkoilu näyttäytyi pienempänä osana heidän päiväänsä. Jonkin verran oli kuitenkin ulkoilua ja esimerkiksi metsässä tai puistossa leikkimistä.

Pelaaminen oli vain päivähoitolaisten päivävastauksissa viiden mielekkäimmän toiminnan joukossa. He kertoivat pelaavansa lauta- ja korttipelejä, kuten Muuttuvaa labyrinttiä ja Unoa, tietokone- ja pelikonsolipelejä sekä päiväkodissa jalkapalloa. Vuorohoidon puolella pelaaminen ei näyttäytynyt suuressa asemassa, mutta joitakin määrittelemättömään pelaamiseen liittyviä vastauksia kuitenkin oli.

Syömiseen liittyviä päivävastauksia oli lähinnä vuorohoitolaisten vastauksissa. Herkkujen syömistä mainittiin useasti, mutta joitakin ruuan syömiseenkin liittyviä vastauksia oli mukana. Leipomiseen ja ruuanlaittoon liittyviä vastauksia oli vain vähän. Kuitenkin esimerkiksi äidin kanssa leipominen mainittiin pari kertaa. Päivähoidon puolen vastauksissa oli vain muutama syömiseen liittyvä vastaus.

Muut ilmaukset, kuten kaikki, en mitään, ei mitään – ilmaukset olivat vuorohoitolaisten päivävastauksissa yleisiä. Muutamat lapsista vastasivat lisäksi, etteivät muista mitä olivat tehneet.

Päivähoitolapsilla **kuvataide ja käsityöt** nousivat päivätoiminnoissa viiden suosituimman toiminnan joukkoon. Lapset kertoivat askarrelleensa äitienpäivälahjoja ja tehneensä leluja päiväkodissa. Myös piirtäminen ja vesiväreillä maalaaminen päivä-

hoidossa oli lasten mielestä mukavaa. Kotona askartelua ja piirtämistä ei esiintynyt. Vuorohoitolapsilla kategoria ei noussut merkittävään asemaan (vain 5 %).

Kyläileminen, käynnit ja asiointi nousi ainoastaan päivähoiton puolella viiden suosituimman toiminnan joukkoon päivävastauksissa. Vastaukset kyläilemiseen liittyen olivat monipuolisia. Lapset muun muassa pitivät kaupassa, mummolassa, päiväkodissa, kirkossa, sekä uimahallissa käymisestä. Lisäksi heistä oli mukavaa, kun joku tuli käymään heillä kotona kylässä.

Vuorohoitolapset toivat esille myös useita **yksittäisiä toimintoja**, joita ei pystytty yhdistämään muiden kategorioiden alle. Lapset kertoivat esimerkiksi valmistaneensa hajuvettä, olleensa muuttopuuhissa tai olleensa toisen letitettävänä.

Iltatoiminnot

Ilta vastauksissa vuorohoitolapsilla (ks. Liite 6) suurimmiksi luokiksi muodostuivat ulkoilu ja ulkoleikit 21 % (42 ilmausta), kyläileminen, käynnit ja asiointi 16 % (31 ilmausta), syöminen, ruuanlaitto ja leipominen 12 % (24 ilmausta), leikki 11 % (22 ilmausta) sekä television ja videoiden katsominen 9 % (17 ilmausta). Vuorohoitolapsilta toimintaa käsittäviä ilmauksia ilta-ajalta oli yhteensä 197.

Päivähoitolaisten iltavastauksissa (ks. Liite 7) puolestaan esiin nousivat suurimpina luokkina kyläileminen, käynnit ja asiointi 20 % (36 ilmausta), leikki 16 % (29 ilmausta), ulkoilu ja ulkoleikit 12 % (21 ilmausta), pelaaminen 8 % (15 ilmausta) sekä syöminen, ruuanlaitto ja leipominen 8 % (14 ilmausta). Päivähoitolaisten toimintaa käsittäviä ilmauksia ilta-ajalta oli yhteensä 180.

TAULUKKO 8. Yleisimmät illalla ilmaistut toiminnot

YLEISIMMÄT LASTEN ILTA TOIMINNOT			
VUOROHOITO	%	PÄIVÄHOITO	%
ULKOILU & ULKOLEIKIT	21 %	KYLÄILEMINEN, KÄYNNIT & ASIOINTI	20 %
KYLÄILEMINEN, KÄYNNIT & ASIOINTI	16 %	LEIKKI	16 %
SYÖMINEN, RUUANLAITTO & LEIPOMINEN	12 %	ULKOILU & ULKOLEIKIT	12 %
LEIKKI	11 %	PELAAMINEN	8 %
TELEVISION & VIDEOIDEN KATSOMINEN	9 %	SYÖMINEN, RUUANLAITTO & LEIPOMINEN	8 %

Illalla leikkiminen ei ollutkaan lasten toiminnoissa kärkipäässä, kuten aamu ja päivä vastauksissa. Vuorohoitolapset kertoivat vastauksissaan illalla eniten **ulkoilusta ja ulkoleikeistä**. Suurin osa vastauksista oli tarkemmin määrittelemättömiä. Lapset olivat vastanneet olleensa ulkona tai leikkineensä ulkona kuvaamatta tarkemmin, minkälaisia leikkejä olivat esimerkiksi leikkineet. Lasten tarkemmissa vastauksissa mainittiin kuitenkin pyöräilyä, rullaluistelua, trampoliinilla hyppimistä, veneilemistä sekä retkeilemistä. Myös päivähoitolapset kertoivat iltaisin ulkoilevansa ja leikkivänsä ulkona yhteisleikkejä, kuten piilohippaa ja kirppistä. Vastauksissa esiin nousi lisäksi pyöräilyä, hyppynarulla hyppimistä ja kalastamista. Sekä vuorohoidossa että päivähoitossa ulkoilu oli yleensä sosiaalinen tapahtuma eli ulkoilu tapahtui yhdessä jonkun toisen henkilön kanssa (useimmiten perheenjäsen).

Päivähoitolaisten vastausten mukaan illalla päiväkodista tulon jälkeen oli **kyläilty ja asioitu** paljon. Kaupassa käyminen, äidin tai isän työpaikalla käyminen, vierailut toistuivat useimmissa vastauksissa. Myös vieraiden käyminen perheen kotona oli lasten mielestä mukavaa. Vuorohoitolaisten vastauksissa oli myös paljon kaupassa asiointia, kyläilemistä ja uimassa käymistä. Vuorohoitolaisten vastauksissa erityisesti kavereiden luona ja mummolassa vierailut nousivat tärkeään asemaan.

Lapset kertoivat iltavastauksissaan **leikkimisen** ilosta. Leikki mainittiin edelleen hyvin monipuolisena samoin kuin aamulla ja päivällä sekä vuorohoito- että päivähoitolaisten vastauksissa. Toisinaan lapset kertoivat määrittelemättömästi vain leikkineensä,

toisinaan taas kertoivat millä olivat leikkineet, ja toisinaan kenen kanssa olivat leikkineet. Leikkimiselle lapsella oli siis aikaa kaikkina vuorokauden aikoina.

Syömiseen liittyviä ilmaisuja oli illalla vuorohoitolasten vastauksissa. Lapset kertoivat syövänsä karjalanpiirakkaa, ruokaa, iltaruokaa tai sämpylää. Kuitenkin edelleen suosittua oli herkkujen syöminen, varsinkin jäätelön syöminen oli suosittua. Mukana vuorohoitolasten vastauksissa oli myös lettujen paistamista ja grillaamistakin. Myös päivähoitolasten vastauksissa kerrottiin paljon niin suolaisten kuin makeiden herkkujen syömisestä.

Päivähoitolapset kertoivat myös **pelanneensa** paljon pallopelejä, kortti- ja muistipelejä sekä pelikonsolipelejä. Pallopeleissä suosiossa olivat sähly, jalkapallo ja pesäpallo. Vuorohoitolapsetkin kertoivat pelanneensa erilaisia pallopelejä, kuten ranta-, jalka-, ja koripalloa. Lisäksi he mainitsivat Angry Birds-pelin sekä DVD- pelin pelaamisen.

Television ja videoiden katseleminen oli viidennen suosituimman toiminnan joukossa vuorohoitolasten iltavastauksissa. He katsoivat televisiosta erilaisia ohjelmia ja videoita. Lapset mainitsivat muun muassa filmin, lastenohjelmien sekä Sammakko Prinsessan katsomisen. Eräs lapsista oli vastannut, että on mukavaa, kun saa rauhassa katsoa televisiota siskon kanssa. Myös päivähoitolapset kertoivat iltavastauksissaan katsovansa jonkin verran televisiota ja videoita. Heidän vastauksissaan oli määrittelemättöä television katsomista ja Sammakko ja Prinsessa sekä Salkkarit-ohjelman katsomista.

7 POHDINTA

7.1 Pohdintaa päätuloksista

Tavoitteena opinnäytetyöllämme oli tuottaa tietoa 4-6-vuotiaiden lasten mielekkäistä toiminnoista arjessa. Lisäksi tavoitteena oli verrata lasten mainitsemia toimintoja kahden eri hoitomuodon ja eri vuorokauden aikojen mukaan. Opinnäytetyön tulosten valossa lasten arki näyttäytyi värikkäänä ja lasten ilmaisemien toimintojen kirjo oli laajaa ja monipuolista. Tutkimuksen kannalta näyttää siltä, että tutkimukseen osallistuneilla lapsilla on hyvät edellytykset vahvaan toiminnalliseen identiteettiin. Inhimillisen toiminnan mallin mukaisesti toiminnallinen identiteetti syntyy yksilön päästessä osallistumaan monipuolisesti erilaisiin toimintoihin ja tätä kautta muodostamaan kuvaa itsestään toimijana (Hautala ym. 2011, 246–247). Vastakohtaisesti puolestaan osallistumattomuus voi johtaa elämänlaadun huonontumiseen ja sosiaalisten suhteiden vähentymiseen (Law 2002). Opinnäytetyömme perusteella kuitenkin tutkimukseen osallistuneiden lasten kohdalla arki vaikutti aktiiviselta sisältäen runsaasti erilaisia toimintoja ja sosiaalisia suhteita.

Lasten mielestä mukavimpia toimintoja olivat leikki, ulkoilu ja ulkoleikit, kyläileminen, käynnit ja asiointi sekä syöminen, ruuanlaitto ja leipominen. Ennakkona hakemamme tutkimustieto osoitti, että päivähoidossa noin viisivuotiailla lapsilla leikin osuus päivähoiton ajasta on jopa 80 prosenttia (Petäjaniemi & Pokki 2010, 13). Tämän tutkimuksen myötä yllätyimme kuitenkin siitä, että leikin osuus tutkimukseen osallistuneiden lasten arjen toiminnoista oli kuitenkin vain 24 %. Ulkoilu ja ulkoleikit -kategoria (14 %) tosin sisältää myös leikkimistä. Kuitenkin vaikka molemmat kategoriat yhdistettäisiin, ei leikin osuus lasten päivästä silti ylittäisi edellä mainittuun 80 prosenttiin. Tuloksemme osoittavatkin, että lasten mielestä arkeen kuuluu myös paljon muuta lapselle mielekästä toimintaa. Leikki on kuitenkin edelleen tärkeintä lasten arjessa, ja sitä tapahtuu ympärivuorokautisesti niin aamulla, päivällä kuin illallakin.

Merkittävin ero vuorohoidon ja päivähoiton toimintojen välillä oli ulkoilu ja ulkoleikkien osuudessa. Ulkoilun osuus koko päivästä nousi huomattavasti suuremmaksi vuorohoidossa ja jakaantui tasaisemmin sekä päivä- että ilta-aikaan. Prosentuaalisesti ulkoleikit kattoivat 18 % kaikista toiminnoista. Päivähoitolapsilla ulkoilu keskittyi ainoastaan ilta-aikaan ja prosentuaalinen osuuskin oli paljon pienempi, vain 8 % kaikista toiminnoista. Ulkoilu näyttäytyi myös vuorohoitolapsilla selvästi monipuolisem-

pana ja lapset määrittivät ulkona tapahtunutta toimintaa tarkemmin. Päivähoidon puolella lapset puolestaan toivat lähinnä esiin käyneensä ulkona, eivätkä määritelleet ulkona tapahtunutta toimintaa tarkemmin. Vuorohoitolasten vastauksissa korostuivat esimerkiksi erilaiset leikit, pyöräily, keinuminen, trampoliinilla hyppiminen ja veneily. Tarkastellessamme opinnäytetyön tuloksia, aloimme pohtimaan, mikä voisi olla syynä ulkoiluusuuksien eroon vuorohoit- ja päivähoitolasten vastausten välillä. Vuorohoitolapset saattoivat olla kyselyviikon aikana vähemmän hoidossa ja enemmän kotona, jolloin he mahdollisesti viettivät enemmän aikaa ulkona perheen kanssa. Päivähoitolasten vastauksissa oli jonkin verran myös pallopelien pelaamista, jonka kategorioimme pelaamisen alle. Jos pallopelien pelaaminen olisi yhdistetty ulkoleikkeihin, ulkona tapahtuvien toimintojen ero olisi voinut tasoittua hoitomuotojen välillä.

Tavoitteenamme opinnäytetyössä oli myös selvittää eroavaisuuksia lasten toiminnoissa aamu-, päivä ja iltavastauksissa. Tulosten perusteella lasten arjessa mukavimmat toiminnot pysyvät melko samoina eri vuorokauden aikoina. Esimerkiksi leikkiminen näyttäytyi tärkeänä lapsille kaikkina vuorokauden aikoina, mutta illalla leikin osuus oli pienempi kuin päivällä. Illalla lasten aikaa kului enemmän kyläilyyn, ulkoiluun ja kaupassa käymiseen perheen kanssa. Vanhempien työajoilla näyttäisi olevan vaikutusta lasten toimintoihin. Perheen yhteiset toiminnat keskittyvät tulosten perusteella selkeämmin ilta-ajalle, jolloin vanhemmat ilmeisesti olivat vapaalla.

Nykypäivänä lapsiperheissä keskustellaan paljon siitä, mikä on lapselle sopiva määrä katsoa televisiota ja videoita. Yllättävää opinnäytetyömme tuloksissa on, että television ja videoiden katseleminen oli paljon suosittu toiminto vuorohoitolasten kuin päivähoitolasten arjessa. Päivähoitolasten arjessa television ja videoiden katselun prosenttiosuus oli 4 %, kun vuorohoitolasten prosenttiosuus oli 9 % kaikista toiminnoista. Vuorohoitolapset katsoivat televisiosta erityisesti aamuisin lastenohjelmia. Television katselua näyttäytyi vuorohoitolapsilla myös ilta-aikana. Päivähoidon puolella television ja videoiden katselemista tapahtui puolestaan lähinnä päivisin ja iltaisin ja sen osuus lasten toiminnoissa oli vuorohoittoa pienempi. Mahdollisesti päivähoitolapsilla aamulla lastenohjelmien katsomiseen ei jää aikaa päivähoitoon lähtemisen vuoksi. Pohdimme sitä, miksi television katseleminen toistuu kauttaaltaan useammin vuorohoitolasten vastauksissa. Vanhempien työajoilla voi olla vaikutusta lasten television katsomisen määrään. Vanhempi saattaa esimerkiksi antaa lapsen katsoa rauhassa elokuvia levätessään itse työvuoroa ennen tai sen jälkeen.

Myös lasten tietokoneilla ja pelikonsoleilla pelaamisesta on käyty viime aikoina keskustelua. Lyytisen ja Lautamon (2003, 202–204) mukaan pelikonsolit ovat vallanneet osan lasten leikkiajasta. Opinnäytetyössämme kuitenkin pelikonsoleilla pelaaminen näyttäytyi hyvin vähäisenä. Mahdollisesti tutkimukseen osallistuneet 4-6-vuotiaat lapset eivät ole maininneet pelaamistaan tai eivät ole pitäneet pelaamista tärkeänä arjessaan. Pelaamisella oli kuuden prosentin (54 ilmaisua) osuus kaikista lasten toiminnoista. Pelikonsoleilla ja tietokoneella pelaamiseen liittyi kuitenkin ainoastaan 17 ilmausta. Muut pelaamiseen liittyvät ilmaukset käsittivät pallo- ja korttipelejä. Osallistuneiden lasten iällä saattaa olla vaikutusta tuloksiin. Mahdollisesti pelaaminen pelikonsoleilla nousee tärkeämmäksi vasta lasten ollessa hieman vanhempia, esimerkiksi kouluikässä. Opinnäytetyössämme pelaaminen nousi selkeästi tärkeämpään asemaan päivähoitoon kuuluvien lasten arjessa ja sitä tapahtui päivä ja ilta-aikaan.

Lasten kannalta tärkeää on, että vanhemmat kontrolloivat lastensa television katselamista ja pelikonsoleilla pelaamista. Liika television katsominen ja altistuminen ohjelmille, jotka ovat aikuisille suunnattuja, olivat Salokosken ja Mustosen (2007, 49–50) katsauksen perusteella yhteydessä lasten unihäiriöihin (lasten pelkotilat ja painajaisunet). Väkivaltaa sisältävien viihdeohjelmien katsomisella havaittiin puolestaan olevan yhteys korkeampaan ennusteeseen lapsen väkivaltaiselle ja aggressiiviselle käyttäytymiselle myöhemmällä iällä. Mikäli televisio ja pelit syrjäyttävät leikkiin tarkoitettua ajan, silloin lapsen luovuuden ja mielikuvituksen kehitykselle ei jää riittävästi aikaa. Suurkulutuksella nähtiin myös katsauksen perusteella olevan riski perheissä keskeisen vuorovaikutuksen vähentymiselle ja laadun huonontumiselle. Televisiolla ja peleillä itsellään ei havaittu katsauksen mukaan olevan negatiivista vaikutusta lasten kehitykseen, mikäli niiden sisällöt ovat lapsen ikätasoon soveltuvia ja niitä käytetään kohtuudella. (Salokoski & Mustonen 2007, 43, 45, 81–88, 93)

Kyrönlampi-Kylmäsen (2007, 159) ja Kielhofnerin (2008, 131) mukaan toistuvat rutiinit ja tottumukset ovat tärkeitä lapselle luodessaan arkeen ennakoitavuutta ja turvallisuutta. Tuloksissa esiin nousi lasten mielekkäinä pitämiä arjen rutiineja ja tottumuksia. Aineistosta esimerkiksi saunominen nousi keskeiseksi toiminnaksi illalla vuorohoitolasten vastauksissa kattaen 7 % kaikista toiminnoista. Saunominen kuuluu perinteisesti suomalaiseen kulttuuriin, lapset tottuvat käymään saunassa vanhempiensa kanssa jo pienestä pitäen. Saunomisesta toimintana syntyy usein perheelle tärkeä rutiini esimerkiksi lauantai-illan sauna.

Opinnäytetyön tulosten mukaan 4-6-vuotiaan lapsen arjen toiminnoissa on usein mukana omat vanhemmat, isovanhemmat, sisarukset ja kaverit niin kotona, päiväkodissa kuin asiointitilanteissakin. Inhimillisen toiminnan mallin ja ICF-luokituksen mukaan sosiaalinen ja fyysinen ympäristö vaikuttavat aina osaltaan yksilön toimintaan osallistumiseen (Hautala ym. 2011. 240; ICF-CY 2007, 17). Sosiaalisilla suhteilla ja toimintaympäristöillä on näin ollen vaikutusta lasten toimintoihin. Fyysiset ja sosiaaliset tekijät ovat läsnä kaikissa lasten leikkiympäristöissä ja ne voivat joko luoda leikki-mahdollisuuksia tai rajoittaa niitä (Cooper 2009, 34). Lyytisen ja Lautamon (2003, 206–207) mukaan leikki heijastaa kokonaisvaltaisesti lapsen sosiaalisia taitoja, mutta myös samalla jatkuvasti kehittää näitä. Esimerkiksi ryhmäleikissä vahvistuvat lapsen sosiaaliset taidot, mitkä ovat hyvin tärkeitä taitoja elämän aikana (Cooper 2009. 33–34). Jos sosiaalinen toimintaympäristö on yksilölle liian haastava, voi yksilön toiminnallinen osallistuminenkin rajoittua (Hautala ym. 2008, 240–241). Päiväkodissa korostuvat ryhmäleikkiin tarvittavat taidot ja päiväkodissa lapsi myös joutuu harjoittelemaan yhteisleikkiä ja yhteistoimintaa toisten lasten kanssa. Vuorohoidossa hoidon epäsäännöllisyyden vuoksi lapsille voi olla vaikea löytää itselleen pysyvää sosiaalista ryhmää, johon tuntee kuuluvansa. Lapsille saattaa olla myös vaikea muodostaa kaverussuhteita, koska lapset hoidossa vaihtelevat päivittäin.

Opinnäytetyön tuloksissa esille tulevat vain ne toiminnat, joita lapset ovat päässeet kokeilemaan. Eihän lapsi voi tuoda ilmi pitävänsä esimerkiksi melomisesta, jos hän ei koskaan ole päässyt melomaan. Kuten teoriapohjassa käyttämämme kansainvälisessä lasten toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden luokituksessakin todetaan, on lapsen kasvu ympäristöllä suuri vaikutus siihen, minkälaisiin toimintoihin lapsi pääsee arjessaan osallistumaan (ICF-CY 2007, 17). Perheet ovat erilaisia ja kaikissa perheissä ei olla esimerkiksi kiinnostuneita luonnossa retkeilystä. Tällöin myöskään lapsi ei saa kokemusta luonnossa liikkumisesta.

Tutkimukseen osallistui yhteensä 17 tyttöä ja 15 poikaa. Päivähoidon puolella poikia oli suhteessa enemmän kuin vuorohoidon puolella. Tulosten mukaan päivähoitolasten vastauksissa nousi enemmän muut ilmaukset-kategoriaan kuuluvia vastauksia, kuten ”kaikki”, ”en tiedä”, ”en mitään”, ”ei mikään” ja ”ei mitään”. Pohdimme saattaisiko päivähoitolaisten puolella poikien määrällä olla yhteyttä kategorian suuruuteen, sillä vuorohoidon puolella kategorian osuus jäi pienemmäksi.

Opinnäytetyö antaa mielestämme arvokasta tietoa tällä hetkellä 4-6-vuotiaiden lasten arjesta ja toiminnoista, joita lapset itse pitävät tärkeinä ja mukavina. Aikuiset eivät välttämättä tule ajatelleeksi sitä, kuinka tärkeänä asiana lapsi saattaa arkipäiväisen oloista toimintaa pitää. Jo pelkkä kaupassa käyminen tai pyörällä ajaminen voi olla lapselle hyvin tärkeä tapahtuma, mikä jää lapsen mieleen. Lapset osaavat iloita arjen pienistä asioista. Esimerkiksi leffaherkkujen syöminen ja leppäily äidin kanssa ovat joillekin lapsille hyvinkin mieluisaa tekemistä.

7.2 Pohdintaa opinnäytetyöprosessista

Opinnäytetyössä pyrimme tulkitsemaan ja pohtimaan saatuja tuloksia mahdollisimman selkeästi ja ymmärrettävästi. Pyrimme myös perustamaan pohdinnan kattavaan teoriapohjaamme. Koimme tärkeäksi säilyttää lasten oman näkökulman työssämme koko tutkimusprosessin ajan. Myös Kyrönlampi-Kylmäsen mukaan lasten näkökulma on tärkeä huomioida osana tutkimusta (2007, 192).

Opinnäytetyömme aineisto oli kerätty uudella innovatiivisella päiväkirjamenetelmällä. Perinteisen päiväkirjamenetelmän sijasta tutkimuksessa käytettiin uutena tiedonkeruumenetelmänä hanketta varten kehitettyä Illi-mobiilisovellusta, joka mahdollisti lapsen itsenäisen osallistumisen tutkimukseen. Nykypäivänä älypuhelin käyttö on monelle lapselle tuttua jo päiväkotiyäessä. Älypuhelimien välityksellä tutkimuksen toteuttaminen on yksinkertaisempaa kuin perinteisellä päiväkirjamenetelmällä, sillä puhelin kulkee helposti mukana arjessa. Käyttämällä tutkimuksessa uusia tiedonkeruumenetelmiä, on myös helpompi löytää tutkimukseen halukkaita osallistujia. Uusia teknologisia menetelmiä kehitetään jatkuvasti ja niiden hyödyntäminen perinteisten tutkimusmenetelmien rinnalla osana tutkimusta on järkevää, mikäli ne todetaan luotettaviksi ja päteviksi.

Opinnäytetyömme kannalta tiedonkeruussa käytetyssä mobiilisovelluksessa ilmaantui joitakin ongelmia. Käyttöömme saamasta litteroidusta aineistosta puuttui osa lasten äänitteistä tai ne olivat vioittuneet. Erityisesti päivähoiton puolella oli raportoitu olleiden teknisiä ongelmia sovelluksen käytössä. Tutkimusta toteuttaessamme myös huomasimme, että meidän olisi ollut hyvä olla mukana toteuttamassa päiväkirjatutkimusta jo alusta alkaen. Tällöin olisimme voineet osaltamme vaikuttaa Illi-hahmon kysymyk-

siin. Olisimme luultavasti lisänneet joukkoon kysymyksiä, joiden kautta olisi selkeämmin saatu esille lapselle mielekkäitä toimintoja. Tarkentavia kysymyksiä olisivat voineet olla esimerkiksi: Millaisilla leluilla olet tänään leikkinyt? Mitä leikkejä olet tänään leikkinyt ja kenen kanssa? Näiden kysymysten avulla olisi mahdollisesti saatu tarkempaa tietoa lapsen sosiaalisista suhteista ja lapselle mieluisista leikeistä.

Vastaaminen mobiilisovelluksen kysymyksiin vaikutti olevan lapsille ajoittain vaikeaa. Lasten vastaukset, jotka eivät sisältäneet mainintaa toiminnasta, yhdistettiin työsämme kategoriaksi muut ilmaukset. Yhteensä yhdeksän prosenttia kaikista lasten vastauksista kuului muut ilmaukset-kategoriaan. Pohdimme kategorian nimeä analyysivaiheessa useaan otteeseen päätyen lopulta edellä mainittuun nimeen. Kategorian nimi kuvasti mielestämme parhaiten sen sisältöä, koska ilmaukset olivat toisiinsa nähden hyvin erilaisia (esimerkiksi kaikki ja ei mikään). Avasimme kuitenkin kategorian sisältöä tulosten esittelyvaiheessa tarkemmin, jotta lukija saisi paremman kuvan kategorian sisällöstä.

Yksi isoimmista haasteista opinnäytetyössämme oli analyysivaihe, joka yllätti työmäärällään. Jouduimme joustamaan aikataulusuunnitelmassamme analyysivaiheen pitkittyessä sen työmäärän johdosta. Analyysin tekemisestä kummallakaan ei ollut aikaisempaa kokemusta, joten analysointitavan omaksuminen vei aikaa. Analyysivaihe eteni kohdallamme erehdysten ja korjausten kautta. Kehitimme vähitellen loogisen tyylin, jolla analysoimme lopulta koko aineiston johdonmukaisesti. Haasteellista oli muun muassa pelkistettyjen ilmausten ryhmittäminen kaikissa taulukoissa samalla tyyllillä. Pyörittelimme pelkistettyjä ilmauksia useaan otteeseen, usean eri kategorian alla ja päätimme lopulta yhteisesti mihin kategoriaan mikäkin ilmaus selkeimmin kuuluu. Lisäksi analyysin aikana huomaisimme, että lapset eivät olleet aina vastanneet ajanmukaisesti kysytyyn kysymykseen. Esimerkiksi aamulla lapsi oli saattanut vastata tulevaisuuteen viitaten olevan mukavaa, kun illalla pääsee mummolaan. Tällaisia vastauksia oli vain vähän, mutta niillä saattaa toki olla vaikutusta aamu, päivä, ilta vastausten luotettavuuteen. Analyysiprosessin aikana opimme molemmat valtavan paljon uusia asioita tutkimuksen toteuttamisesta ja analyysin visualisoinnista. Yllätyimme lopulta positiivisesti vaikealta tuntuneen työn lopputuloksesta. Koemme, että analyysin tekeminen yksin olisi ollut todella vaikea tehtävä. Kahdestaan työn toteuttaminen mahdollisti jatkuvan keskustelun ja pohdinnan työssä etenemisestä.

7.3 Eettisyyden ja luotettavuuden tarkastelua

Päiväkirjamenetelmällä toteutettava tutkimus on tutkittavilta aikaa vievä ja vaatii sitoutumista koko tutkimusprosessin ajan. Mahdollista on, että tutkimukseen osallistuvat lähinnä perheet, joilla on ylimääräistä aikaa ja resursseja. Tutkimuksesta pois saatavat puolestaan jäädä perheet, joiden arki on hektisempää. Sen vuoksi toiminnatkin voivat näyttäytyä erilaisina. Esimerkiksi erilaisissa perhemuodoissa resurssit ovat mahdollisesti erilaisia. Jos tutkimuksessa verrataan kahta eri hoitomuotoa, olisi hyvä että molemmissa olisi suhteellisesti sama määrä eri perhemuotoja. Opinnäytetyössämme päivähoidon puolella suurin osa lapsista oli ydinperheistä, kun taas vuorohoidon puolella perhemuodot olivat moninaisempia. Tällä saattaa olla vaikutusta opinnäytetyön tuloksien luotettavuuteen.

Luotettavuutta opinnäytetyössämme tukee se, että tutkimus kattoi lähes 1000 toimintaa sisältävää vastausta. Tutkimukseen osallistui yhteensä 32 4-6-vuotiasta lasta. Osallistujien määrä on suhteellisen pieni, joten laajoja yleistyksiä tutkimuksen perusteella ei voida tehdä. Opinnäytetyö antaa kuitenkin arvokasta tietoa tämän ikäisten lasten arjen toiminnoista. Aineistona opinnäytetyössä käytettiin lasten puhuttuja vastauksia, jotka olivat valmiiksi litteroidussa muodossa. Litteroidussa aineistossa oli huomioitu eettisyys poistamalla kaikki perheiden tunnistettavuustiedot. Tutkimuksessa on haluttu tuoda esiin, että on tärkeää kysyä lapselta itseltään hänelle merkityksellisistä toiminnoista. Litteroidun aineiston perusteella havaitsimme, että lapset ovat hyvin kyvykkäitä vastaamaan omaan elämäänsä liittyviin kysymyksiin.

Saimme opinnäytetyömme aineiston sekundääriaineistona. Aineistoa oli litteroitu useamman eri henkilön toimesta, mikä kasvattaa luonnollisesti virheiden todennäköisyyttä. Emme kuitenkaan voineet vaikuttaa tähän osaltamme, vaan meidän täytyi luottaa siihen, että litteroijat olivat hoitaneet oman osansa huolella. Meidän tehtävänämmä oli muodostaa saamastamme aineistosta mahdollisimman luotettava analyysi. Toteutimme analyysin niin, että kaikki muodostamamme kategoriat on mahdollista tarvittaessa jäljittää takaisin alkuperäisiin ilmauksiin, joka lisää analyysimme luotettavuutta.

Valitsimme opinnäytetyön analyysimenetelmäksi aineistolähtöisen sisällönanalyysimenetelmän siksi, että tällä menetelmällä pystyimme huomioimaan kaiken lasten vastauksissaan esiintuoman informaation. Karlssonin mukaan lapsitutkimuksessa tutkijat

lähtevät usein tutkimaan lapsia jostakin tietyistä rajatusta näkökulmasta ja olettamuksista, joihin toivovat lapsilta informaatiota. Nämä valmiit olettamukset voivat kuitenkin ohjata lasten vastaamista niin, että he vastaavat vain sen mukaisesti, mitä olettavat aikuisen haluavan kuulla. (Karlsson 2012, 45.) Mikäli olisimme valinneet teorialähtöisen sisällönanalyysimenetelmän, olisimme voineet huomioida aineistosta vain teorian tai mallin mukaisen aineiston. Sen seurauksena opinnäytetyömme tulokset olisivat voineet kaventua. Tuomen ja Sarajärven (2009, 113) teoksen mukaan teorialähtöisessä sisällönanalyysissä aineiston luokittelu perustuu aiemmin kehitettyyn viitekehykseen, joka voi olla teoria tai käsitejärjestelmä. Tällöin analyysia ohjaa koko analyysiprosessin ajan jokin teema tai käsitekartta. Mikäli opinnäytetyömme olisi vaihtoehtoisesti toteutettu esimerkiksi ICF-luokituksen pohjalta, olisi pohdintavaiheessa tulosten vertailu aikaisempaan tutkimustietoon ollut mahdollisesti kuitenkin helpompaa käsitteiden yhteneväisyyden johdosta.

Opinnäytetyön luotettavuuden kannalta huomioon on otettava myös, että lasten vastauksia puuttui, joka on saattanut vaikuttaa tuloksiin. Osa lapsista myös vastasi Illi-hahmon kysymyksiin hyvin lyhyesti vastaten yhdellä sanalla, toisten puolestaan vastatessa laajemmilla lauseilla mainiten useita eri toimintoja. Pelkistämisvaiheessa pidempien lauseiden sisältämät toiminnot eroteltiin toisistaan, jolloin on mahdollista, että samalta lapselta mainittuja toimintoja on tullut muihin vastanneisiin nähden enemmän. Tämä puolestaan tarkoittaa sitä, että joidenkin toimintojen suosio saattaa kuvastaa koko ryhmän sijasta yksittäisen henkilön mieltymystä. Esimerkiksi jos sama henkilö on tuonut ilmi kaikissa vastauksissaan pitävänsä jalkapallon pelaamisesta, on pelaamiskategorian osuus kaikista toiminnoista saattanut saada tutkimuksessa liian suuren arvon.

Opinnäytetyömme luotettavuutta tukee se, että tekijöitä on ollut kaksi. Toteutimme kaikki opinnäytetyön vaiheet yhteistyössä. Teimme osittain työnjakoa, mutta kokonaisuudet kokosimme yhdessä tehden samalla tarvittavat lisäykset ja korjaukset. Esimerkiksi analyysivaiheessa kummatkin tekivät ensin omat osa-alueensa valmiiksi, jonka jälkeen yhteisesti tarkistimme molempien toteuttamat alueet. Yhdessä tekeminen vähensi huomattavasti virheiden todennäköisyyttä työssämme, koska kummatkin aina tarkistivat toistensa aikaansaannokset.

Eri vuorokauden aikoihin perustuvaan luotettavuuteen voi vaikuttaa, että päiväkysymyksiä oli tutkimuksessa suhteessa enemmän kuin aamu- ja iltakysymyksiä. Aamu- ja iltaisin kysymyksiä oli yksi, ja päivällä kaksi. Alkuperäisiä ilmauksia aineistossa oli suhteessa saman verran sekä päivähoiton että vuorohoidon puolella. Analyysin pelkistämävaiheen jälkeen huomasimme kuitenkin, että päivähoiton puolella toimintaa käsittäviä ilmauksia oli noin 100 kappaletta vähemmän kuin vuorohoidon puolella. Pelkistämävaiheessa tutkimuksesta karsittiin pois vastaukset, joissa ilmeni teknisiä ongelmia tai joista kävi ilmi, että vanhempi oli auttanut lasta vastaamaan. Kuten edellä mainitsimme, päivähoiton puolella tutkimuksen aikana mobiili-sovelluksessa ilmeni enemmän teknisiä ongelmia, jonka seurauksena esimerkiksi nauhoituksia oli hävinnyt. Näillä voi olla vaikutusta opinnäytetyömme kokonaistuloksiin, ja ne on syytä ottaa huomioon pohtiessa tulosten luotettavuutta ja yleistettävyyttä.

7.4 Jatkotutkimustarpeita

Tutkimuksissa korostuu useimmiten vanhempien tai päivähoiton henkilöstön näkökulma lapsen näkökulman sijasta, jonka vuoksi lasten mukavista ja merkityksellisistä toiminnoista lasten näkökulmasta kaivattaisi edelleenkin lisää hyvää tutkimustietoa. Erityisesti niiden lasten näkökulmasta, joilla ei ole erityisen tuen tarvetta, tutkimusta kaivattaisiin lisää, sillä usein tutkimuksissa on tutkittu toimintoja ainoastaan jonkin tietyn diagnoosiryhmän näkökulmasta. Toisaalta koemme tärkeäksi kuitenkin myös selvittää, näyttäytykö erityislasten arki toiminnoiltaan esimerkiksi erilaisena tai suppeampana kuin lapsilla, joilla ei ole erityisen tuen tarvetta. Tällöin erityislasten toimintoihin osallistumistakin voitaisiin paremmin tukea.

Perheet 24/7-tutkimuksen aineistonkeruu on toteutettu kevään ja kesän aikana, mikä näkyy lasten vastauksissa. Lasten ilmaisemissa toiminnoissa korostuivat kevään merkit. Kelit lämpenevät, joten lapset alkavat olla enemmän ulkona. Pyörät otetaan esille, grillailtaan sekä vietetään paljon aikaa ulkona perheen kanssa. Tämän vuoksi olisikin mielenkiintoista nähdä, millaisia vastauksia lapset antaisivat pimeän ja kylmän talven aikana. Olisikohan esimerkiksi television katselemista tai sisällä tapahtuvaa toimintaa enemmän?

Sukupuolen yhteyttä toimintoihin olisi myös mielenkiintoista selvittää. Vastaavanlaisella tutkimuksella voitaisiin erikseen tutkia sekä tyttöjen että poikien toimintoja, joka mahdollistaisi näiden vertailun. Lisäksi kiinnostavaa olisi tarkastella tarkemmin erilaisten perhemuotojen yhteyttä lasten toimintoihin.

Kyrönlampi-Kylmäsen (2010, 147) mukaan on myös tärkeää huomioida, että harrastukset ja vapaa-ajan aktiviteetit eivät täyttäisi liian suurta osaa lapsen arjesta, sillä liikat harrastukset voivat väsyttää lasta ja perheen arjesta voi tulla liian tiukkatahtista. Tutkimuksessamme varsinaisia harrastuksia tuli esiin melko vähän, mutta erilaisia toimintoja tuli esiin puolestaan hyvin runsaasti ja monipuolisesti. Mielenkiintoista olisi saada tietoa siitä, onko lapsilla nykypäivänä jo liikaa virikkeitä ja toimintoja, joihin osallistua. Lisäksi olisi kiinnostavaa toteuttaa samantyylinen tutkimus hieman vanhemmille lapsille, esimerkiksi kouluikäisille. Millaisia toimintoja kouluikäiset lapset pitäisivät merkittävinä ja kuinka ne eroaisivat tässä tutkimuksessa mainituista toiminnoista? Mahdollisesti kouluikäisillä esimerkiksi harrastukset voisivat nousta tärkeämpään asemaan kuin tähän tutkimukseen osallistuneilla lapsilla.

LÄHTEET

Bedell, G., Khetani, M.A., Cousins, M.A., Coster, W.J., & Law, M.C. 2011. Parent perspectives to inform development of measures of children's participation and environment. *Archive of Physical Medicine & Rehabilitation*, 92, 765-773. Viitattu 17.1.2013.
[http://www.archives-pmr.org/article/S0003-9993\(10\)01040-3/fulltext#abstract](http://www.archives-pmr.org/article/S0003-9993(10)01040-3/fulltext#abstract).

Cooper, R. 2009. *Play as Transaction: The Impact of Child Maltreatment*. Teoksessa *Play as Therapy - Assessment and Therapeutic Intentions*. Toim. K. Stagnitti ja R. Cooper. Lontoo & Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers, 31-44.

Cordier, R. & Bundy, A. 2009. *Children and Playfulness*. Teoksessa *Play as Therapy - Assessment and Therapeutic Intentions*. Toim. K. Stagnitti ja R. Cooper. Lontoo & Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers, 45-58.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2005. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. 7. p. Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino Oy.

Hautala, T., Hämmäläinen, T., Mäkelä, L. & Rusi-Pyykönen, M. 2011. *Toiminnan voimaa. Toimintaterapia käytännössä*. Helsinki: Edita Prima.

Healthy occupations for children and youth. 2009. CAOT Position Statement. Viitattu 24.4.2013.
<http://www.caot.ca/pdfs/positionstate/Healthchild2009.pdf>

Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. *Tutki ja kirjoita*. 16. p., uud. p. Helsinki: Tammi

ICF-CY: International Classification of Functioning, Disability and Health – Children and Youth Version. 2007. USA: World Health Organization.

Karlsson, L. 2000. *Lapsille puheenvuoro- Ammatikäytännön perinteet murroksessa*. Väitöstutkimus. Helsinki:Edita. Hankkeessa: *Lapset Kertovat*, 2006. Viitattu 17.1.2013.
<http://www.edu.helsinki.fi/lapsetkertovat/lapset/Julkaisut/puheenvuoro.htm>.

Karlsson, L. 2012. *Lapsinäkökulmaisen tutkimuksen ja toiminnan poluilla*. Teoksessa *Sukelluksia lapsinäkökulmaiseen tutkimukseen ja toimintaan*. Toim. L. Karlsson ja R. Karimäki. Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura, 17-63.

Kielhofner, G. 2008. *Model of Human Occupation: Theory and Application*. 4. p. Baltimore: Lippincott Williams & Wilkins.

Kielhofner, G. 2009. *Conceptual Foundations of Occupational Therapy Practice*. 4. p. Philadelphia: F.A Davis Company.

Kyrönlampi-Kylmänen, T. 2007. *Arki lapsen kokemana. Eksistentiaalis-fenomenologinen haastattelututkimus*. Lapin yliopisto: Rovaniemi.

Kyrönlampi-Kylmänen, T. 2010. *Lapsen hyvä arki*. Helsinki: Kirjapaja.

Laki lasten päivähoidosta 36/1973. Viitattu 25.1.2013.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

Lasten sosio-emotionaalinen hyvinvointi ja perheen arki 24/7-taloudessa. 2012. Tutkimuksen tiivistelmä. Hankkeen nettisivut. Viitattu 30.1.2013.
http://www.jamk.fi/download/36907_perheet_247_tiiivistelma_logolla_2012.pdf

Law, M. 2002. *Participation in the occupations of everyday life*. Distinguished Scholar Lecture. *American Journal of Occupational Therapy*, 56. 640-649. Viitattu 30.1.2013.
<http://ajot.aotapress.net/content/56/6/640.full.pdf+html>.

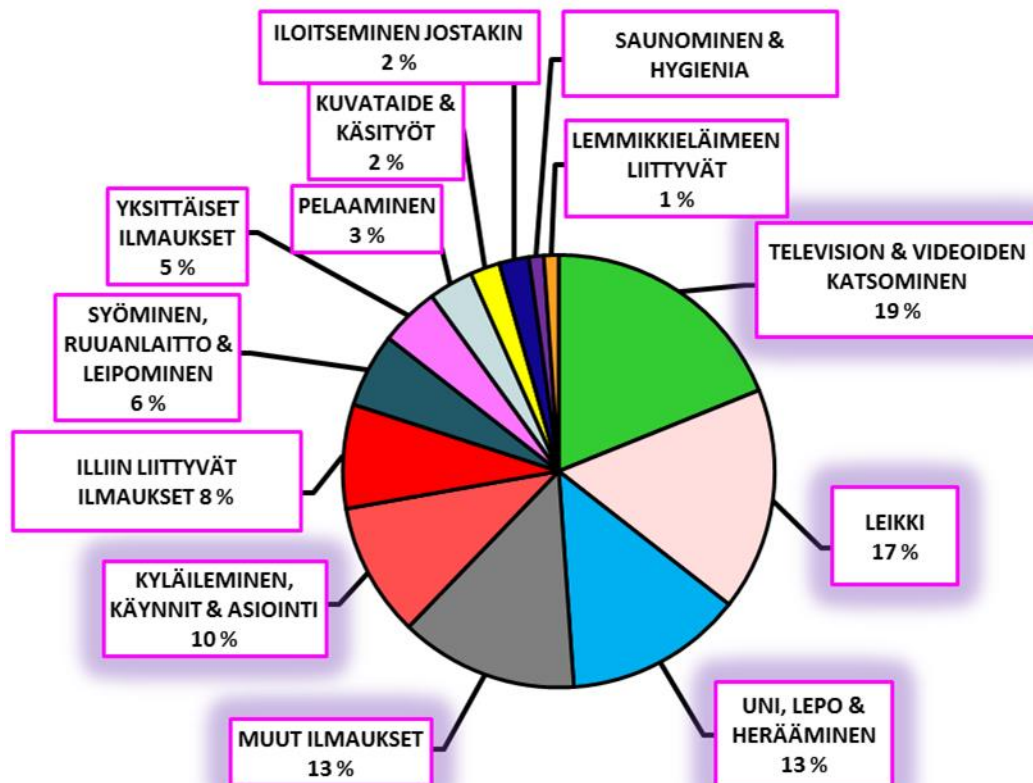
- Lyytinen, P. & Lautamo, T. 2003. Leikki. Teoksessa *Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa*. Toim. T. Siiskonen, T. Aro, T. Ahonen ja R. Ketonen. Juva: WS Bookwell Oy, 199-219.
- Petäjaniemi, T. & Pokki, S. 2010. Selvitys päivähoidon ja varhaiskasvatuksen asemasta valtionhallinnossa. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö ja opetusministeriö. Viitattu 13.2.2013. http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39502&name=DLFE-11013.pdf
- Pramling Samuelsson, I. & Sheridan, S. 2003. Delaktighet som värdering och pedagogik. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 8 (1-2) 70-84. Viitattu 17.1.2013. 130.241.16.45/ojs/index.php/pfs/article/download/1116/964
- Rönkä, A. 2012. Psykologian tohtori. JAMK yliopettaja. Haastattelu 31.10.2012.
- Rönkä, A. 2013. Tiedot lapsista. Sähköpostiviesti 11.4.2013. Vastaanottaja E. Malmberg. Tietoa tutkittavien lapsien perheistä.
- Rönkä, A., Kinnunen, U. & Sallinen, M. 2003. Päiväkirjamenetelmä perhepsykologisessa tutkimuksessa. *Psykologia* 03/04. 234-243. Viitattu 26.4.2013. <http://elektra.helsinki.fi/se/p/0355-1067/39/3/paivakir.pdf>
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV-Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarasto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Viitattu 14.1.2013. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus>
- Salokoski, T. & Mustonen, A. 2007. Median vaikutukset lapsiin ja nuoriin – katsaus tutkimuksiin sekä kansainvälisiin mediakasvatuksen ja – säätelyn käytäntöihin. *Mediakasvatuksen julkaisuja* 2/2007. Helsinki: Mediaskasvatusseura ry.
- Stagnitti, K. 2009. Children and Pretend Play. Teoksessa *Play as Therapy - Assessment and Therapeutic Interentions*. Toim. K. Stagnitti ja R. Cooper. Lontoo & Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers, 59-69.
- Strazdins, L., Korda, R. J., Lim, L. L-Y., Broom, D. H. & D'Souza, R. M. 2004. Around the clock: Parent Work Schedules and Children's Well-being in a 24-h Economy. *Social Science & Medicine* 59, 1517 – 1527. National Centre for Epidemiology and Population Health, The Australian National University: Canberra.
- Sturgess, J. 2009. Play as Child-Chosen Activity. Teoksessa *Play as Therapy - Assessment and Therapeutic Interentions*. Toim. K. Stagnitti ja R. Cooper. Lontoo & Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers, 20-30.
- Säkkinen, S. & Kuoppala, T. 2011. Lasten päivähoito 2010. Tilastoraportti. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2012. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Wilcock, A. 1998. Reflections on doing, being and becoming. *Canadian Journal of Occupational Therapy*, 65, 248-256.
- Wilcock, A. 1999. Reflections on Doing, Being and Becoming. *Australian Occupational Therapy* 46, 1-11. Viitattu 24.4.2013. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1046/j.1440-1630.1999.00174.x/full>

LIITTEET

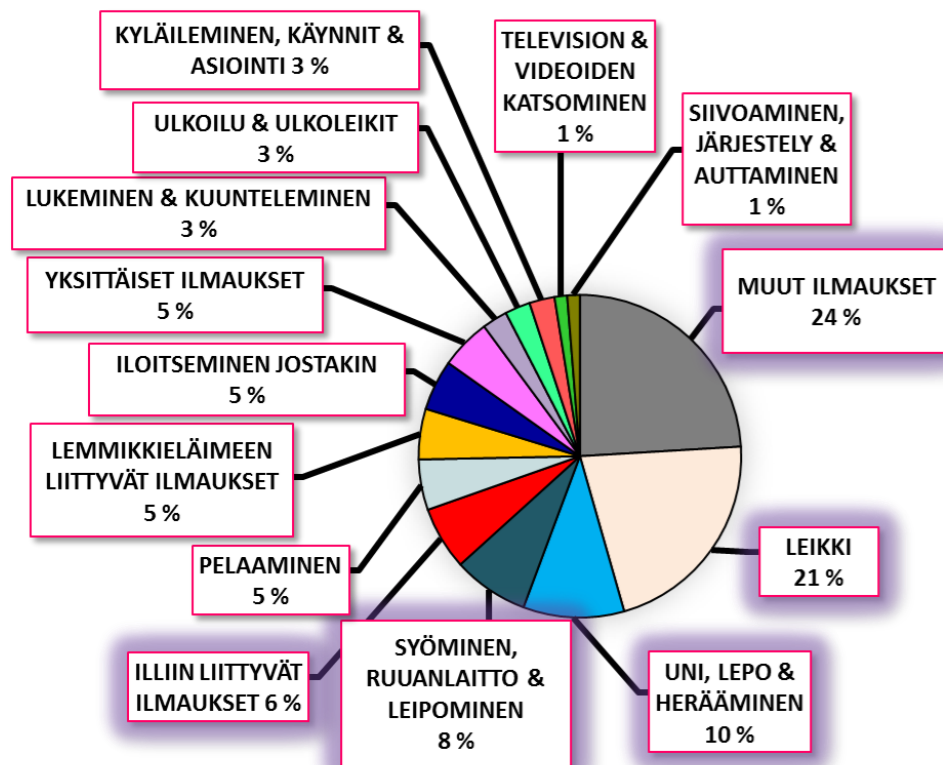
Liite 1. Opinnäytetyöhön valitut hakusanat

child, infant, childhood, lapsi, leikki-ikäinen, lapsuus
occupation therapy, occupations (mindful, meaningful), functions, ADL, IADL, leisure, activities, group activities, event, play, playfulness, play environment, pretend play, social play, arki, toiminnot/toiminnot, leikki, leikki-toiminnot, sosiaalinen leikki, mielikuvitusleikki
routines, habits, individual, emotions, task, skill, challenges, rutiinit
environment, kindergarten, preschool, daycare, daily living, 24-hour care, 24-hour economy, vuorohoito, ympärivuorokautinen hoito, hoitoympäristö, leikkiympäristö
quality of life, wellbeing, participation, social participation, occupational engagement, life balance, development, ICF-CY, elämälaatu, hyvinvointi, osallistuminen, sosiaalinen osallistuminen, toiminnallinen osallistuminen, elämäntasapaino, kehitys

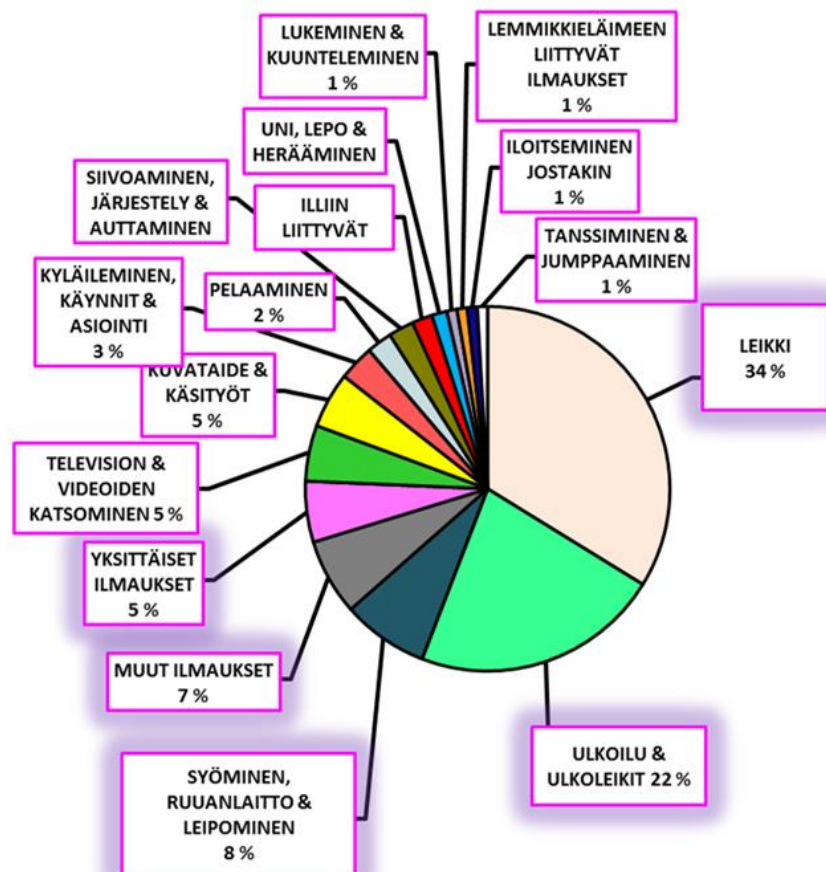
Liite 2. Vuorohoitolaisten aamuvastaukset

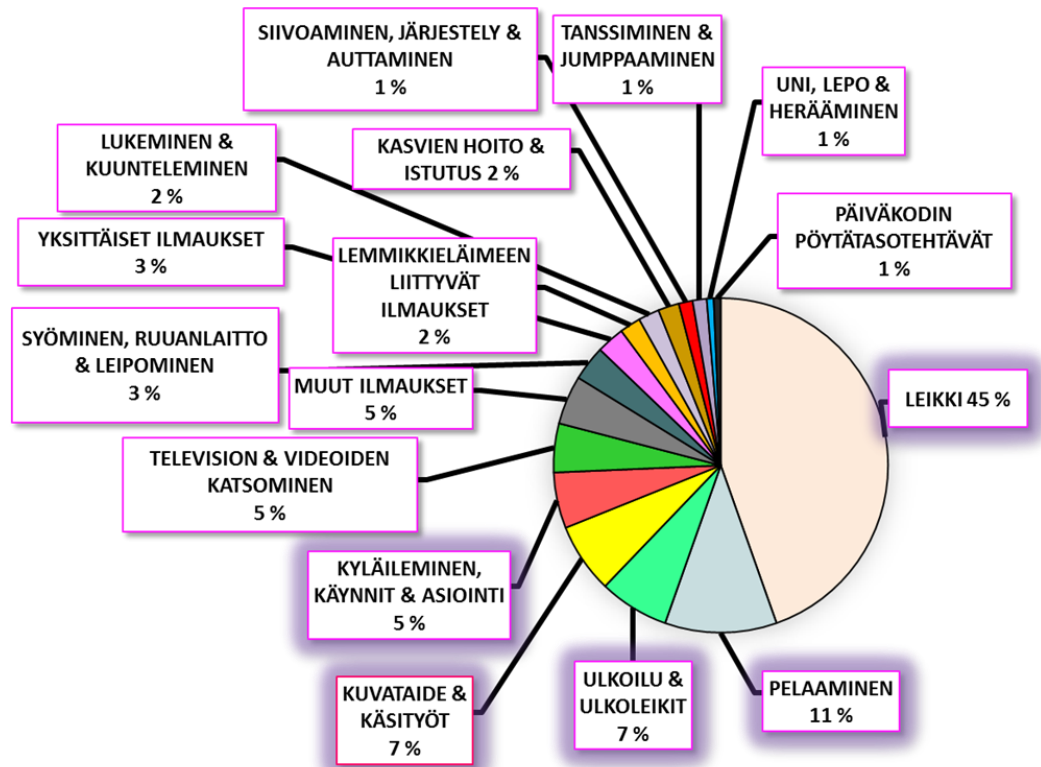
Liite 3. Päivähoitolaisten aamuvastaukset

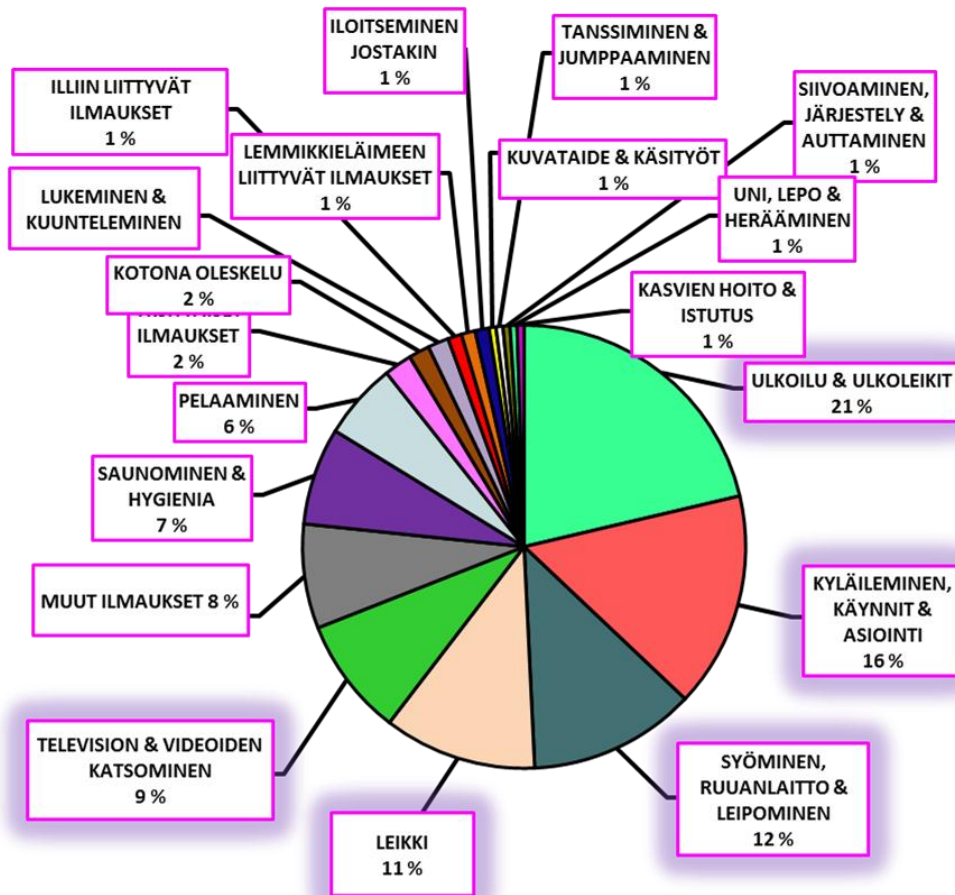
Liite 4. Vuorohoitolaisten päivävastaukset

Liite 5. Päivähoitolasten päivävastaukset

Liite 6. Vuorohoitolasten iltavastaukset

Liite 7. Päivähoitolaisten iltavastaukset

